

Masterprojekt i Sundhedsantropologi

Institut for Kultur og Samfund

Aarhus Universitet

Maj 2015

# Huset og de unge mødre

---

En antropologisk analyse af unge mødres møde  
med et institutionelt tilbud



Udarbejdet af Lisbeth Weller Laursen (201300494)

Vejleder: Rikke Sand Andersen

# Indhold

<b>Resume</b> .....	2
<b>Abstract</b> .....	3
<b>Prolog</b> .....	4
<b>Indledende afsnit</b> .....	4
Opgavens opbygning.....	5
Kontekst: Ung, gravid og snart mor.....	5
Indgang til felten.....	6
Huset & Mødrehjælpen.....	7
Husets Dagligdag.....	7
<b>Kapitel 1: Metode</b> .....	8
Adgang til felten – Forhandlinger med Gatekeeperne.....	8
Egen position i felten samt etiske overvejelser.....	10
Valg af Metode.....	11
Informanterne.....	13
<b>Kapitel 2: Opgavens analytiske ramme</b> .....	15
Social Identitet.....	15
Sociale teknologier.....	16
<b>Kapitel 3: Identitetsdannelse</b> .....	18
Unge mødre som et socialt problem.....	18
At påtage sig en problemidentitet - at være sårbar eller ej.....	19
Moderskab som social accept.....	21
De andre unge mødre og os.....	22
Betydning af netværk.....	23
Betydning af mentorordningen.....	25
<b>Kapitel 4: Det er os de vil noget med</b> .....	27
Institutionen i en velfærdsstat.....	27
For lidt, for meget eller helt udenfor.....	28
Ingen fordomme.....	31
Den ansvars- og omsorgsfulde mor.....	32
Pigerne og de voksne.....	33
<b>Afslutning</b> .....	35
Konklusion og perspektivering.....	35
<b>Litteraturliste</b> .....	38

## Resume

Til trods for at antallet af teenagegraviditeter og antallet af unge mødre er faldet siden midten af 60'erne ses unge mødre som et problem. De har hovedrollen i reality tv hvor de bliver fremstillet som umodne og uintelligente stereotyper, de bliver inkluderet som et fokusområde i socialpolitikken og der oprettes institutioner der kan tage hånd om dem fordi de i den nuværende diskurs bliver set som en sårbar gruppe der skal hjælpes på vej. Nærværende master opgave er skrevet ud fra en nysgerrighed over om det forholder sig sådan, om de unge mødre ser sig selv som samfundet gør og om et institutionelt tilbud kan gøre en forskel.

Igennem et feltarbejde i Huset som er et projekt oprettet under Socialministeriet og en del af en indsats rettet mod sårbare mødre, undersøger opgaven hvordan unge mødre oplever at være tilknyttet et institutionelt tilbud der har til hensigt at øge deres kompetencer i forhold til graviditeten og moderskabet og hvilket betydning det har for deres sociale identitet. Opgaven tager sit udgangspunkt i Jenkins' teori om Social Identitet og Steffen Jönhcke, Mette Nordahl Svendsen og Susan Reynolds Whyte's teori om løsningsmodeller som social teknologi.

Opgaven viser, at de unge mødre gennem mødet med Huset oplever et frirum hvor de kan være dem selv uden at tænke over de fordomme de oplever andre steder samt et rum for identitetsdannelse. I huset møder de andre unge mødre i samme situation som dem og de får en mulighed for at opbygge et netværk. Samtidig møder de en tro på at de er noget og de kan noget og en mulighed for at komme godt på vej trods andres kategorisering af dem.

## **Abstract**

Despite the fact that teenage pregnancies has decreased since mid-sixties, young mothers are still regarded as a problem for society. They are stereotyped as immature and daft in reality shows; they have become part of the social politics as an area of intervention and due to their image as vulnerable, institutions has mushroomed to meet their needs. This paper has come to life out of curiosity if that is the case; do the young mothers regard themselves according to the views of society and whether the institution makes a difference for the young mothers in regard of their social identity.

This paper is based on a field work in The House which is a project under The Ministry of Social Welfare and part of the interventions put in place to prevent social decline and poverty of young mothers. It investigates the experiences of the young mothers participating in such an intervention aiming at enhancing their prospects in life through education and how it influence their social identity. The paper uses Jenkins theory of social identity and the theory of social technologies by Steffen Jönhcke, Mette Nordahl Svendsen and Susan Reynolds Whyte.

The paper shows that the young mothers experience The House as a place without prejudices, a place to come without the need to pretend and an identity-making place that gives them confidence to believe in themselves even though the rest of society have written them of as a problem.

## Prolog

*"Hernede var det første gang nogen sagde tillykke til mig, for alle andre var det et problem...."*

Ordene kommer stille og afmålt fra den kønne pige med de store mørke øjne og det buttede ansigt der sidder overfor mig. Hun er i færd med at fortælle fortællingen om da hun første gang besøgte "Huset". Hun var da 20 år gammel, uden uddannelse og halvvejs igennem graviditeten og med udsigt til at skulle være alenemor da kæresten synes at han ikke var klar til at være far. Han afskrev tidligt både hende og barnet og har på intet tidspunkt været interesseret i at se deres fælles barn eller tage del i hans liv så hun er alene om drengen. Hun var kun lidt i tvivl om at "Huset" ville være et godt sted for hende at komme, tvivlen der kom af at det måske var sådan et sted hvor de holder øje med én men *"hvor skulle jeg ellers gå hen og hvem skulle jeg ellers snakke med?"*. Venindernes liv havde fuld fart på, der var ikke tid til at standse op og tage en gravid under armen og ingen plads til bleer og baby mos. Der stod "Huset" og omfavnede hende, accepterede hende, gav hende ro, tryghed og plads til at blive mor – også selv om det var et problem for andre.

## Indledende afsnit

I marts måned var jeg over et par uger på feltarbejde i Huset i en dansk provinsby. Huset er et tilbud til unge gravide og mødre under 26 år der befinder sig i en sårbar situation og har brug for støtte til at etablere sig i moderrollen og fastholde sin tilknytning til job eller uddannelse. Tilbuddet er oprettet i et samarbejde mellem Mødrehjælpen og den pågældende kommune. Feltarbejdet danner grundlag for dette Master projekt som handler om unge gravide og unge mødres<sup>1</sup> identitets skabelse i mødet med et institutionelt tilbud; det handler om at nogen vil noget med nogen og hvordan dette har indflydelse på de unge kvinders sociale identitet. Selv om målgruppen i tilbuddet er alle unge mødre op til 26 år er fokus i denne opgave primært de helt unge kvinder mellem 17 og 22 år da det med få undtagelser var denne aldersgruppe jeg mødte under mit feltarbejde. Betegnelsen unge mødre henviser i denne opgave til mødre i det aldersspænd.

---

<sup>1</sup> Herefter anvendes betegnelsen unge mødre der både dækker over gravide og mødre.

## Opgavens opbygning

Opgaven tager sin begyndelse i dette indledende afsnit hvor jeg introducerer opgavens kontekst og redegør for mit valg af unge mødre og et institutionelt tilbud som genstandsfelt. Herefter følger en beskrivelse af felten. Første kapitel handler om metode; valg af metode, jeg beskriver min adgang til felten og om mine etiske overvejelser og slutter af med en præsentation af informanterne. I kapitel to fremstilles de valgte teorier og i kapitel tre og fire inddrages og analyseres den indsamlede empiri. Opgaven afrundes med en konklusion og perspektivering.

### **Kontekst: Ung, gravid og snart mor**

For ikke så mange årtier siden var det meget almindeligt at blive mor som 20-årig. Men med tiden har det forandret sig og i dag ligger gennemsnitsalderen for førstegangsfødende i nærheden af de 30 år og synet på moderskabet har ændret sig radikalt; hvor det før var accepteret at blive mor i en ung alder er det nu forbundet med uansvarlighed og økonomisk byrde for samfundet og som kilde til stigmatisering (Mødrehjælpen, 2001). Moderskab i en ung alder ses som mere usædvanlig nu hvor der, i modsætning til tidligere, er fri abort og bedre uddannelses muligheder. Ganske paradoksalt er det, at den biologiske optimale alder at føde børn i, er inden kvinder er 25 år.

Graviditet og moderskab i en ung alder er ofte forbundet med vanskeligheder; kvinden trodser samfundets og muligvis familiens normer og det får ofte vidtrækkende sociale og personlige konsekvenser for både mor og barn. Kvinder der får børn inden de er fyldt 20 år har typisk pga. deres unge alder ikke fået afsluttet eller påbegyndt en uddannelse eller har fået fodfæste på arbejdsmarkedet (Jacobsen, 2010). Flertallet af de unge kvinder er opvokset under vanskelige kår, de har sjældent et bæredygtigt netværk og står ofte alene om den store opgave det er at opfostre et barn. Mange af de unge kvinder har ikke selv fået den nødvendige ballast med hjemmefra, har ikke fået omsorg igennem deres opvækst og mange af dem er i tvivl om deres evne til at tage sig af deres børn (Laneth, 2014). Ofte har de ikke dannet deres identitet endnu og pludselig skal de til at forholde sig til en ny identitet som mor og forsørger. Paradoksalt nok er en af årsagerne til at de unge kvinder vælger graviditeten til, at de ønsker at skabe sig en identitet. Mange af dem har aldrig oplevet, at der var noget de var specielt gode til og tænker, at med moderskabet kan de blive til noget. Samtidigt ved de, at omgivelserne tvivler på dem, holder øje med dem og de er bange for ikke at gøre det godt nok (ibid).

Den unge mor jeg møder i mit job som jordemoder kommer ofte alene eller sammen med en veninde eller sin mor når barnefader har meldt sig ud og fralagt sig ansvaret. Hun er usikker og stiller ikke ret mange spørgsmål selv om der er mange nye ting at forholde sig til. Drømmen om tosomhed og familieliv er ofte brast eller har vanskelige vilkår og der bliver stillet store krav til

hende; pludselig skal hun gå fra at være teenager til at være voksen og tage ansvar for et nyt liv på egen hånd. Der sker store omvæltninger fysisk og psykisk i graviditeten men hun søger ikke de traditionelle tilbud om fødselsforberedelse fordi hun ikke oplever tryghed og fællesskab med de andre gravide som er ældre og mere veletablerede (Mødrehjælpen, 2001). Derfor får hun ikke den viden hun kan bruge til at forstå sin krop og sit sind i graviditeten og i forberedelsen på at skulle være mor og det er her et tilbud som Huset muligvis er en "Life-saver".

## Indgang til felten

I den by hvor jeg praktiserer som jordemoder findes der et tilbud til unge mødre under 26 år hvor de kan mødes i organiserede grupper eller til sociale arrangementer med jævnaldrene og modtage råd og vejledning af fag personer. Tilbuddet, eller Huset som jeg for overskuelighedens skyld vælger at kalde det i denne opgave, er et samarbejde mellem Mødrehjælpen og kommunen. Efterhånden som de unge kvinder jeg møder i konsultationen bliver mere fortrolige med mig og begynder at fortælle mig om deres tanker og bekymringer om at skulle være mor, fortæller jeg om Huset og foreslår det som et tilbud der kunne være interessant for dem at opsøge og bruge. Reaktionen fra kvinderne er ofte vagtsomhed, usikkerhed og af og til bliver de afstandtagende, mange kræver meget overtalelse og nogle vælger alligevel at tage derned og "se hvad det er for noget". Med tiden er jeg blevet nysgerrig på deres reaktion på forslaget om et tilbud der kunne være lige det de søger; et fællesskab med andre unge mødre og en hjælpende hånd gennem graviditeten. Og dog havde jeg også en forforståelse om, at de kvinder der bruger Huset er dem der uden ekstra støtte vil have vanskeligt ved at klare graviditeten og moderskabet så det udfordrede også min egen forestilling både om hvad Huset er for en størrelse og hvilke kvinder der benytter det.

Drevet af denne nysgerrighed "drog" jeg på feltøvelse i Huset for at undersøge hvad Huset kan tilbyde de unge gravide, hvordan de unge kvinder bliver mødt af Huset og hvordan de oplever mødet. Ser de sig selv som samfundet ser dem? Er det den rette vej at etablere et tilbud som Huset i forsøget på at hjælpe en gruppe der ses i risiko for at blive social marginaliseret? Huset udgør den institutionelle ramme for en analyse af konstruktionen af identiteter for unge mødre som finder sted i mødet mellem dem og medarbejderne i institutionen. Empirien stammer fra observationer og interviews af pigen med de mørke øjne og andre unge mødre jeg mødte i løbet af et par ugers feltarbejde i Huset. Empirien indgår i analysen af deres møde med et institutionelt tilbud der har til formål at "*øge deres kompetencer i forhold til graviditeten og moderskabet*" (fra formåls beskrivelsen i Manualen der beskriver Husets rammer) og hvilken betydning dette møde har for deres sociale identitet. Det er deres tanker, erfaringer og oplevelser jeg gennem min empiri formidler i det her Master projekt.

## Huset & Mødrehjælpen

Huset er et samarbejde - et partnerskab som de selv formulerer det – mellem kommunen og Mødrehjælpen. Huset er et projekt under Socialministeriet med en 4-årig projekt periode<sup>2</sup> og ved begyndelsen af feltarbejdet var projektet halvvejs gennem den bevilligede periode. Det officielle formål med Huset er at yde ”*uafhængig, forebyggende og helhedsorienteret rådgivning*” (Laneth, 2014). Huset er et forsøg på at forene en privat institution som Mødrehjælpen og det offentlige og er et tiltag i at bryde den negative sociale arv.

I Huset er alle tilbud til unge mødre samlet ét sted, det vil sige jordemoder, sundhedsplejerske, uddannelses- og erhvervsvejledere, socialrådgivere og psykologer. Personalet er ansat af henholdsvis Regionen, kommunen og Mødrehjælpen. Som det er sædvane i Mødrehjælpens tilbud er der tilknyttet mange frivillige til stedet og de står for den ugentlige fællesspisning, leger og hjælper med børnene, laver fælles sociale arrangementer og dem der har forudsætninger for det, er mentorer for de unge gravide og mødre. Konceptet for Huset er, at det ikke må ligne en offentlig institution hvilket lykkedes i begyndelsen af projektet hvor Huset hørte til i en gammel Patricier villa i indre by, et sted som både personale og brugerne af huset omtaler som ”bare skønt med masser af udenomsplads hvor barnevogne og børn fyldte haven” (fra feltnoter). Huset er dog blevet nødsaget til at flytte til en nedlagt skole grundet skimmelsvamp i villaen og deraf følgende tvist med ejeren. Den nye beliggenhed gør ikke noget positivt for huset; det er hvad det er; nemlig en forladt skole, en offentlig institution. Med udflytningen fra indre by har Huset også mistet en del af sine brugere. Forklaringen fra lederen af Huset er, at det er blevet mere besværlig at komme til Huset transportmæssigt ”det var lidt nemmere lige at smutte forbi når de nu alligevel var en tur inde i byen” (fra feltnoter).

Målgruppen for Huset er unge mødre men deres mænd/kærester også er velkomne til fællesaktiviteter. Kvinderne kan selv henvende sig hvis de er interesserede i at komme i Huset eller de (hen) vises dertil gennem sundhedssystemet eller det kommunale system. Alle unge gravide i kommunen under 22 år bliver automatisk visiteret til at gå til jordemoder i Huset men kan fravælge det hvis de ikke ønsker det.

## Husets Dagligdag

De unge mødre deltager primært i specialiserede forløb med en ugentlig mødegang i graviditeten – Familiegruppe - og hver 14. dag efter de har født eller i et mere løst forløb hvor de kommer til gravid cafe der har fødselsforberedelse over 8 gange og fortsætter efter fødslen i mødre gruppe –

---

<sup>2</sup> Satspuljepartierne afsatte i Satspuljeaftalen for 2010 i alt 78 mio. kr. over 4 år til en målrettet indsats overfor sårbare, unge mødre. Som en del af indsatsen afprøves Familiens Hus i to kommuner.



mødre cafe - efter fødslen. Deltagerne i Familie gruppe forløbet er de unge mødre der skønnes at have brug for ekstra støtte til at kunne forvalte graviditet og moderskab. De starter sædvanligvis i gruppen når de er halvvejs i deres graviditet og fortsætter til deres børn er ca. 6 måneder gamle. Gruppe forløbene bliver i fællesskab ledet af en jordemoder, en sundhedsplejerske og en socialrådgiver og når barnet er omkring 4 måneder gammelt træder beskæftigelses- og uddannelses vejledere til. De mødre der ikke skønnes at have brug for at gå i de specialiserede forløb kan benytte sig af de sociale arrangementer eller den ugentlige åbne rådgivning med social – eller karriere rådgiver. De frivillige arrangerer fælles spisning en gang om ugen, baby bio og baby svømning en gang om måneden hvor deltagelse er kvit og frit og højtider som jul, påske og fastelavn fejres med fester. Under mit feltarbejde var der fastelavnsfest med tøndeslagning, fastelavnsris og – boller med stort fremmøde og fantasifulde udklædte børn.

De fleste unge mødre jeg havde kontakt til i Huset enten deltog i eller havde været i specialiserede forløb og de var mellem 17 og 22 år, et par af dem var ældre. De unge mødre skal komme til Huset af frivillighedens veje ”der er ingen tvang” som 17-årige Mie fortalte mig. De bliver informeret om huset gennem jordemoder, sundhedsplejerske eller gennem deres rådgiver på kommunen hvis de er i kontakt med én. I løbet af mit ophold i Huset erfarede jeg, at det var tilfældet for et flertal af pigerne.

Hver gruppe i Huset har en varighed pr. gang på 3 timer med mødetid enten om formiddagen eller til frokost. Uanset mødetid er der fælles spisning til frokost og der er altid snacks og drikkevarer på bordet, især hjemme bag vakte begejstring. Jeg oplevede, at maden skabte en form for tryghed, at det blev brugt som en ”opbløder”, en aktivitet alle kunne samles om og være med til, det gav hænderne noget at lave så den stilhed der kunne opstå ikke virkede så akavet eller det der var svært at fortælle kom nemmere ud.

## **Kapitel 1: Metode**

### **Adgang til felten – Forhandlinger med Gatekeeperne**

Feltarbejdet er antropologiens vigtigste metode (Tjørnhøj-Thomsen, 2010) og indebærer en ambition om at forstå den levede verden og en erkendelse af, at det almindelige liv altid er opmærksomheden værd. I antropologien rettes opmærksomheden mod mennesket som en del af et socialt fællesskab. Men det er ikke bare mennesker der studeres, det gøres på en særlig måde og i en bestemt hensigt. Det drejer sig om at udpege de forestillinger ”der forbinder kendsgerninger, erfaringer, handlinger, fortællinger og tavsheder med hinanden” (Hastrup 2010:403). Det indebærer at få adgang til den verden der undersøges, med andre ord skulle jeg

placere mig i fællesskabet og med det i mente overvejede jeg min vinkel til at skaffe mig adgang dertil. En gatekeeper er en nøgleperson i det antropologiske projekt da vedkommende "åbner" døren til den gruppe man ønsker at undersøge (Tjørnhøj-Thomsen, 2010) og i mit tilfælde var gatekeeperen først en sundhedsplejerske og siden lederen af Huset. Men en tilladelse fra lederens side er dog langt fra en garanti for at personalet stiller op til at være med i en undersøgelse og derfor skulle adgang forhandles gennem hele feltøvelsen (ibid).

Jeg havde gennem mit arbejde som jordemoder og min ugentlige konsultation perifert kendskab til Huset. Jordemoderen i Huset var en vikar for den sædvanlige tilknyttede og da jeg ikke kendte hende særlig godt valgte jeg som udgangspunkt i december måned at kontakte den Sundhedsplejerske der er tilknyttet Huset. Jeg samarbejder ofte med sundhedsplejen og vi kender til hinandens professionelle kompetencer, selv om det ærinde jeg var ude i ikke var i kraft af jordemoder erhvervet men som studerende i Sundhedsantropologi. Hun synes, at mit projekt lød spændende men advarede mig imod at det kunne blive vanskeligt at få adgang til huset for at lave en undersøgelse der indbefattede de unge piger. I forvejen laver Rockwool Fonden kvantitativ forskning der involverer at pigerne løbende skal besvare spørgeskemaer. Hendes bekymring gik på, om de ville synes at det blev for meget med endnu en person der ville stille spørgsmål og i mit tilfælde også observere dem. Hun indvilligede i at gyde vandene overfor sine kollegaer og lederen af Huset på deres næste ugentlige møde.

Udfaldet blev positivt og i begyndelsen af januar var jeg til møde med lederen af Huset for at planlægge mit besøg. Sundhedsplejersken havde opnået samtykke fra de kvinder der gik i hendes grupper til at jeg kunne deltage, jeg aftalte med Husets jordemoder at hun bad om samtykke fra de unge kvinder der kom i hendes konsultation og deltog i grupperne for gravide og lederen sørgede for at resten af medarbejderne indhentede samtykke fra de unge mødre de havde kontakt til. Hun gjorde mig dog også opmærksom på, at Huset var genstand for meget opmærksomhed da det var et forholdsvis nyt initiativ på projekt basis og derfor modtog de ofte henvendelser om undersøgelser som de afslog ud fra bekymring om hvordan de unge mødre der benytter tilbuddet vil reagere. Hun havde sine forbehold overfor min deltagelse i møder hvor der bliver diskuteret fortrolige og person følsomme sager og forklarede, at det lå hende og resten af personalet på sinde at beskyttede unge mødre. Hun gjorde det samtidig klart, at min position som jordemoder og som jeg tolkede det, en potentiel forsyningskilde til tilbuddet, var udslagsgivende. Ydermere synes hun, at den viden der vil fremkomme om de unge mødres oplevelse af tilbuddet var interessant. Så der lå en dobbelt interesse i at give mig adgang til og deltage i huset aktiviteter hvilket gjorde mig bevist om at være opmærksom på min egen position i felten.

Jeg forlod mødet med en forud anelse om, at det kunne blive vanskeligt for mig at få adgang til netop de begivenheder hvor jeg ville kunne indsamle nogle interessante data men tænkte at det kunne være til genforhandling, når jeg var i felten. Så med accept af min tilstedeværelse i Huset

over nogle uger fra både medarbejdernes og de unge mødres side forberedte jeg mig på at gå i felten. Jeg søgte eksisterende litteratur om teenagegraviditet og unge mødre, jeg skitserede en interview guide med temaer, jeg lavede en kort beskrivelse af formål og brug af data hvor jeg også garanterede pigerne deres anonymitet samt en informations planche til opslagstavlen i fælles området. Jeg understregede, at de til enhver til kunne komme og spørge til projektet og trække sig ud hvis de alligevel ikke havde lyst til at deltage.

### **Egen position i felten samt etiske overvejelser.**

I starten af feltarbejdet faldt jeg nogle gange ind i rollen som jordemoder. Jeg var inden min ankomst til Huset blevet præsenteret til de unge mødre af medarbejderne som "*en jordemoder der er ved at lave en undersøgelse om hvordan det er at være i Huset*". Jeg lagde dog heller ikke skjul på, at jeg er jordemoder men lagde vægt på, at jeg under mit ophold først og fremmest var studerende i Sundhedsantropologi. Det affødte selvfølgelig nogle spørgsmål fra flere sider da ingen vidste hvad en antropolog laver. Trods min insisteren på, at det ikke var i min egenskab af jordemoder jeg var der, henvendte de unge mødre sig nogle gange til mig med jordemoder relevante spørgsmål. Efterhånden fik jeg gjort det klart, at det ikke var min rolle lige nu men jeg faldt tilbage i jordemoderrollen når det i nogle tilfælde var mest hensigtsmæssigt i forhold til at skabe tillid. Begrebet antropologi forekom noget fjernt og akademisk men jordemoder kunne de forholde sig til for sådan én havde de eller havde lige haft kontakt til.

Som jeg nævnte tidligere, er jeg ikke i tvivl om at min position som jordemoder har gjort det lettere at få adgang til Huset. Men denne dobbelte position kunne ikke undgå at få betydning for mit arbejde. I nogle situationer virkede det som en forhindring at jeg var jordemoder, da det gjorde informanterne usikre på, om de kunne tale frit med mig. I de situationer var det som at overtræde en usynlig grænse og jeg betragtede mig som en voyeur med en bevidsthed om et ulig magtforhold.

Tine Tjørnhøj Thomsen (2010) pointerer, at det kan være en udfordring at distancere sig til de udforskede som "indfødt" antropolog når man laver feltarbejde i eget samfund. Som jordemoder var jeg både i kendt felt fordi jeg møder de unge gravide i konsultation og under fødslen og i ukendt felt fordi jeg ikke tidligere havde været i Huset og ikke kendte deres verden i forhold til det emne jeg var kommet for at undersøge.

Min ændrede position fra jordemoder til antropologi studerende var medvirkende til, at jeg kunne sætte mig udenfor og skabe distance Hastrup (2010b). Det er netop i sprækken af at være helt fremmed og helt kendt at antropologisk viden opstår (Hastrup, 2004). Jeg kunne veksle imellem at træde ind, deltage og få kendskab og træde ud, skabe distancen og forstå og denne vekslen er netop kendetegnende ved det antropologiske feltarbejde (Hastrup, 2010b)

En del af de unge mødre var i begyndelsen forbeholdne overfor mig hvilket bevirkede, at jeg gjorde mig umage med at gøre interview situationen så afslappet som muligt for at vinde den tillid der var altafgørende for om de åbnede op for mig eller ej. En afslappet samtale om dette og hint var mange gange indgangsvinklen.

Jeg har informeret alle de unge mødre der har deltaget i mit projekt både mundtligt og skriftligt om projektets formål og opnået informeret samtykke forud for interviews og deltagelse i grupper. Husets beliggenhed og navn er anonymiseret og jeg informerede informanterne om, at udover min viden om hvem de er, vil jeg bestrebe mig på at gøre deres deltagelse anonym dog med forbehold for mulig genkendelse af dem selv.

## **Valg af Metode**

”Tilblivelsen af viden kan ansues som en kommunikativ handling af intentionel art, som tillige involverer både usagte og uerkendte sider” (Højbjerg, 2010) hvilket understreges af, at der anvendes flere forskellige metoder i skabelse af empiri for at høre det usagte og se det uerkendte.

Empirien til dette projekt er skabt gennem deltagerobservation, observation, semi- og ustrukturerede interviews og en fokus gruppe. Foruden de strukturerede øvelser var der mange stunder der gav anledning til etnografiske samtaler; under kaffepauser i køkkenet, henover frokost bordet, til fællesspisning, under ble skift og Fastelavnsfest. Disse spontane samtaler skrev jeg ned efter hukommelse så snart jeg havde mulighed for det i løbet af dagen og renskrev dem om aftenen og de indgår sammen med mine feltnoter i empirien.

Jeg havde som udgangspunkt valgt at lave semistrukturerede interviews og havde på forhånd forberedt en interview guide med de temaer jeg ville undersøge. Jeg fandt dog hurtigt ud af i de første interviews med de unge mødre, at denne tilgang ikke virkede efter hensigten. De lod til enten ikke at forstå mine spørgsmål eller svarede ganske kort ”ja” eller ”nej” og jeg måtte tage interview teknikken op til revision. Spurgte jeg forkert? Jeg fandt efterhånden ud af, at det mere ustrukturerede interview i nogle situationer virkede bedre, især hvis jeg ikke tog notater men havde min fulde opmærksomhed rettet mod dem. Dette gav mig også mulighed for bedre at observere og registrere den nonverbale kommunikation for eksempel grimasser og gestikulation. Jeg forklarede, at det var deres oplevelser, erfaringer og handlinger jeg var interesseret i, hvilket gjorde at de slappede mere af og data blev mere indholdsrige, jeg kunne forfølge de svar de gav og de historier de fortalte (Kvale, 2000). Det ustrukturerede interview er netop karakteriseret ved, at der er et minimum af kontrol over svar men at man samtidig holder fokus på emnet. Fordelen er, at informanten åbner op og udtrykker sig på egne vilkår (Russell, 2006). Udover de individuelle interview gennemførte jeg også et gruppeinterview. Ideen om et gruppeinterview opstod ud fra den observation, at de unge mødre fandt trykthed i hinanden og var mere snakkesaglige i grupperne

end alene. Denne måde at interviewe på gav en god dynamik da det blev holdt på dialog niveau og de supplerede hinanden godt i deres fortællinger og oplevelser.

Min beslutning om at udføre et fokus gruppe interview med personalet opstod delvis ved det faktum, at jeg kun havde begrænset tid til rådighed til at udføre mit feltarbejde og at en fokusgruppe ville kunne producere koncentrerede data men primært ud fra den overvejelse at fokusgrupper producerer data "om sociale grupperes fortolkninger, interaktioner og normer" (Halkier, 2010:123). Det er den sociale interaktion som er kilde til data, der foregår en ping-pong mellem deltagerne; de spørger ind til hinandens udtalelser og kommenterer hinandens erfaringer og dermed opstår data jeg ikke ville kunne have fået ved det individuelle interview. Jeg var netop interesseret i fortolkninger og normer omkring de unge mødre da jeg kunne fornemme at der ulmede en vis diskrepans medarbejderne imellem. Desuden svarede flere af medarbejderne på min forespørgsel om de ville deltage i en fokusgruppe, at det var de vant til og havde gjort mange før hvilket jeg kun betragtede som en fordel.

Flere gange om ugen i de uger mit feltarbejde strakte sig over deltog jeg i gruppeforløb, enten med gravide eller med mødre og deres børn som var mellem 3 og 10 måneder. Det gav mig rig mulighed for at observere interaktionen gruppen imellem og mellem gruppen eller den individuelle deltager og den "voksne"; en term de unge mødre yndede at bruge om medarbejderne.

Deltagerobservation er kernen i antropologisk feltarbejde og oftest brugt sammen med kvalitative interviews. Det er "en strategisk bestræbelse på at tage del i og observere og systematisk registrere menneskers sociale liv på dette livs præmisser" (Tjørnhøj-Thomsen, 2010: 94). Jeg deltog i rundvisning på føde- og barselgang, i fødselsforberedelse, i baby massage og afspænding for gravide, så efter børnene når mødrene trængte til at komme udenfor at ryge, deltog i tøndeslagning til fastelavn og i fællesspisning. Når tiden tillod det trak jeg mig tilbage i et afsides rum for at nedfælde tanker, frustrationer og betragtninger. Jeg tog ikke mange feltnoter medens jeg observerede eller deltog i aktiviteter da det virkede forstyrrende.

Alle interviews inklusiv gruppe – og fokusinterview blev optaget på en Iphone og efterfølgende via digital voice editor transskriberet for at få alle nuancer med. Dette gjaldt dog ikke lydfiler fra gruppeforløbene hvor der ofte var meget baggrundsstøj hvilket gjorde det vanskeligt at skelne stemmer fra hinanden. Her valgte jeg at transskribere betydningsfulde passager. Alle deltagere gav deres samtykke til at blive optaget. Der er i alt gennemført otte semi-strukturerede interviews med unge mødre interview med henholdsvis Husets leder og Husets jordemoder, et gruppe interview med fire piger samt afholdt en fokusgruppe med fire medarbejdere. Jeg havde på forhånd skrevet til medarbejderne om de ville deltage i fokusgruppen og fik positive tilkendegivelser fra tre socialrådgivere og en sundhedsplejerske. Lederen af Huset havde ligeledes givet sit besyv med til et individuelt interview og de andre deltagere traf jeg aftaler med undervejs som jeg mødte dem.

Feltarbejdet blev således en metodisk klassiker hvor de valgte metoder komplementerer hinanden. Alle mine informanter er kvinder. Det er selv sagt næsten udelukkende kvinder der har sin gang i Huset, alle medarbejdere er kvinder med undtagelse af pedellen og jeg mødte kun få mænd. Fraværet af mænd skyldes dels at mange af pigerne er alene og dels at gruppeforløbene er konstrueret omkring de unge mødre. Der er få gange i et gruppeforløb for de gravide hvor de kommende fædre er med medens mødre grupperne kun er for mødre og deres børn. Til de sociale arrangementer er mænd velkomne men fraværet her skyldes at mange af pigerne ikke har en mand at tage med eller som én af personalet udtrykte det ” *vi mangler at få de få mænd der så er der på banen*”. I et forsøg på dette har pedellen som eneste mandlige personale i Huset taget initiativ til at få oprettet en mandeklub hvor de første gang mødtes til bowling inden de tilsluttede sig fællesspisningen.

## **Informanterne**

Efter den første uge i Huset var det kun lykkedes mig at få et par interviews gennemført. Det var ikke svært at få aftaler i hus om interviews men det var sværere for de unge mødre at overholde de aftaler vi lavede. Jeg blev ved flere lejligheder brændt af hvilket gav anledning til frustration. Da jeg luftede min frustration overfor en af socialrådgiverne i Huset bekræftede hun, at ikke alle var lige gode til aftaler ”det svinger meget, nogle gange virker aftaler ikke vigtige for dem eller så er der bare for megen andet kaos” (uddrag fra feltnoter).

Efter et par ugers feltarbejde havde jeg udover medarbejderne der deltog i fokusgruppe interviewet følgende informanter hvoraf fire af dem deltog i et gruppeinterview:

**Mie**, 18 år og mor til en dreng på 3 måneder. Hun bor ikke længere sammen med faderen til barnet da han har et hash misbrug. Hun har afsluttet 10 klasse og har en drøm om at læse til pædagog. Fortæller at kommunen mente at hun var ”et synligt problem”.

**Kasandra**, 24 år og mor til en dreng på 3 år, er gravid og venter endnu en dreng. Arbejder i butik og vil gerne i gang med uddannelse efter endt barsel, enten som tandplejer eller som social- og sundhedshjælper. Skulle få dage efter interviewet udfylde ansøgninger med sin rådgiver. Bor i rækkehus sammen med barnefader som hun har været sammen med i 8 år. Kasandra er diagnosticeret med ADHD

**Mille**, 23 år og mor til to drenge på 3 år og 6 måneder. Hun går på HF og bor sammen med barnefader i hus. Har problemer med angst.

**Anja**, 24 år og mor til 2 piger på 3 år og 2 måneder. Hun er Social- og Sundhedsassistent og er gift med barnefader. De bor i rækkehus.

**Rie**, 22 år og alene med en dreng på 2 år. Hun var sammen med barnefar indtil kort tid før fødslen men har kun sporadisk kontakt til ham. Han ser ikke drengen. Læser til pædagog. Har tidligere haft en depression hvilket resulterede i at hun sprang fra en uddannelse, siger selv at hun har lavt selvværd.

**Bianca**, 21 år og alenemor til en dreng på 10 måneder, har ingen kontakt til barnefaderen. Skal starte på HF efter sommerferien. Har fået diagnosen Border line og er i behandling med anti-depressiv medicin.

**Mia**, 21 år og mor til en datter på 10 måneder. Bor sammen med barnefaderen. Blev færdiguddannet social- og sundhedshjælper ugen efter hun havde født.

**Charlie**, 19 år og venter sit første barn. Bor sammen med barnefar. Ingen uddannelse. Var i en periode som barn anbragt uden for hjemmet.

**Sia**, 20 år og venter sit første barn sammen med kæresten. Hun læser til socialrådgiver og han er også i gang med studie. Hun blev tvangsfjernet som barn fra hjemmet pga. moderens stofmisbrug.

**Mel**, 22 år og mor til dreng på 5 måneder. Bor sammen med barnefader. Er uddannet pædagogisk assistent. Er vokset op med alkoholiske forældre.

**Anni**, 21 år og mor til en dreng på 5 måneder. Bor sammen med barnefader. Skal starte i 10 klasse efter sommerferien.

**Angelica**, 20 år og mor til en datter på 4 måneder. Bor sammen med barnefader. Skal begynde på HF efter sommerferien.

**Anita**, 21 år. Venter sit første barn. Bor sammen med barnefader. Arbejder i fiskeindustrien som ufaglært. Er vokset op hos en alkoholisk fader der havde forældremyndigheden efter forældres skilsmisse.

**Bjørk**, 20 år og mor til en pige på 9 måneder. Flyttede til Danmark fra et andet skandinavisk land for at læse til socialrådgiver. Sprang fra studiet da hun blev gravid efter et one-night-stand med en mand med anden etnisk baggrund. Lider af angst og går i kognitiv terapi. Er startet på pædagog uddannelsen for en måneds tid siden.

## Kapitel 2: Opgavens analytiske ramme

### Social Identitet

Målet med opgaven er at belyse betydningen af at være tilknyttet et institutionelt tilbud som Huset i forhold til unge kvinders identitet. Til udfoldelse af empirien har jeg valgt at arbejde med to begreber; Jenkins begreb om social identitet (2014) og begrebet om sociale teknologier udviklet af Jönhcke et al. (2004).

Social antropologen Richard Jenkins definition af identitet er, at al identitet er social og derfor er det overflødig at tale om social identitet. Han foretrækker derfor kun at bruge betegnelsen identitet om begrebet. Identitet er altid relationel og skabes i interaktionen med andre, den er ikke fast og givent men snarere dynamisk, noget der forhandles og kommunikeres, den er aldrig definitiv eller endegyldig;

*“Identity is our understanding of who we are and who other people are, and, reciprocally, other people’s understandings of themselves and of other (which includes us) (ibid: 19)*

Jenkins (ibid) understreger, at vi støder på begrebet identitet i hverdagslivet på alle niveauer. Når der således tales og skrives om ”unge mødre” eller ”teenagemødre” såvel som om ”perkere” eller ”danskere med andet etnisk baggrund en dansk” så drejer det sig ofte om identitet. Der tales konstant om identitet også selvom ordet ikke anvendes specifikt.

Selv om Jenkins (ibid) angiver identitetsbegrebet som noget der er flydende og kontekstuel kan det synes svært at inkludere i dagligdagen i forståelsen af os selv og andre. Det gør sig gældende i forhold til unge gravide kvinder der i den offentlige debat oftest fremstilles som en økonomisk byrde og skabere af sociale problemer; en gruppe som skal hjælpes til at finde frem til den samme erkendelse som os andre og ad den vej blive ressourcestærke kvinder der bidrager positivt til samfundet.

Med afsæt i George Herbert Mead, Erving Goffman og Frederik Barth og deres bidrag til identitetsbegrebet opstiller Jenkins en forståelsesramme for hvordan identiteter dannes Han ser verden som konstrueret og erfaret af mennesker som bedst forstås ud fra tre særskilte ”ordener” (Jenkins, ibid:41-42):

- Den individuelle orden er verden som udgøres af kropsliggjorte individer og det der foregår i deres hoveder
- Samhandlingsordenen er verden der konstitueres i relationerne mellem individer, i det der finder sted mellem mennesker



- Den institutionelle orden er verden bestående af mønstre og organisering af de etablerede måder at gøre ting på.

Jenkins (2014) benytter denne klassifikation til at betragte menneskers gøre og laden fra forskellige perspektiver og ved at betone tre forskellige aspekter; kropsliggjorte individer, interaktioner og institutioner.

Identitet handler i høj grad (også) om klassifikation og kategorisering. Vi identificerer os selv i forhold til og i interaktion med andre. Identitet skabes således i et dialektisk forhold mellem "os" og "dem" hvor kategorier opstår alt efter kontekst. Den bearbejdning af identitet der foregår i opposition til andre betyder også at der lægges vægt på bestemte dele af ens identitet i forskellige sammenhænge. Hvis en kategori defineres negativt af andre – unge mødre - vil de kvinder der falder indenfor denne kategori ofte fremhæve et modsat rettet billede af dem selv.

*"What people think about us is no less significant than what we think about ourselves"* (Jenkins, 2014: 44) Det er ikke nok at påstå en identitet, den skal også godkendes eller forkastes af andre. Her læner Jenkins (2014) sig op ad Goffman (1969) og det han kalder præsentation af selvet i interaktionen. Vi ved aldrig helt hvordan andre ser os og tænker om os; Goffman brugte udtrykket "indtryksstyring" om strategier til at konstruere identitet og det er her forbindelsen mellem hvordan man ser sig selv og hvordan andre ser én opstår. Andres definition af ens identitet har betydning og konsekvenser, det handler om magt og hvis definition der vægter. Når vi kategoriserer og klassificerer handler det om at skabe orden og give mening. Kategoriseringen af andre sker oftest gennem dannelse af stereotyper hvormed en identitet bliver fastlåst. Unge mødre bliver som nævnt ofte set som sårbare men det er ikke altid sådan at de ser sig selv, der var ingen af de kvinder jeg mødte i Huset der så sig selv som sårbare men medarbejderne betragtede dem i hvert fald begyndelsesvis som sårbare enten på grund af deres opvækst, alder eller andre forhold og det var også denne kategorisering der dannede grundlag for de unge mødres deltagelse i de specialiserede forløb i Huset.

## **Sociale teknologier**

Det andet analytiske perspektiv jeg vil benytte i analysen af empirien er Steffen Jöhncke, Mette Nordahl Svendsen og Susan Reynolds Whyte's begreb om sociale teknologier som løsningsmodel (Jöhncke et al., 2004). Jeg vil begynde med at forklare hvad løsningsmodeller er som et grundlag for at forstå sociale teknologier.

Jöhncke et al. (2004) forklarer løsningsmodeller som tanke- og handlingsrum for håndtering af problemer (ibid:385) og de processer hvor bestemte løsninger danner rammen for hvordan problemer formes og opfattes. I løsningsmodeller kommer samfundsmæssige rationaliteter til

udtryk som handler om hvordan man kan og skal skabe f. eks. det gode liv. I opposition er det ikke-ansvarlige eller det usunde der hermed bliver problematiseret. Løsningsmodeller identificerer således de mennesker der ikke lever op til samfundets rationaliteter, de såkaldte problembærere. Rationaliteten i løsningsmodellen er ofte så indlejret at visse omstændigheder ved problemerne og problembærerne ikke tages i betragtning. Derved kan løsningsmodeller udelukke grupper af menneske der ikke lever op til indholdet i løsningsmodellen (ibid:386)

Sociale teknologier ansues som de processer hvorigennem løsningsmodeller udfolder sig i praksis i institutionelle sammenhænge (ibid:387) I denne opgave bliver begrebet sociale teknologier anvendt analytisk til at synliggøre forbindelsen mellem teknologiens rationaler og konsekvensen i sociale relationer.

Brugen og implementeringen af en social teknologi kræver professionel færdighed og en viden om hvordan ting skal gøres eller hvordan de kan blive bedre. Her spiller problemløserne en central rolle da de sidder inde med ekspertisen (ibid:388). Ekspertene har til opgave at informere problembærerne idet de betragtes som ikke oplyste og det er hensigten, at informationen skal muliggøre og fremme bestemte handlinger og forståelser hos problembærerne hvilket vidner om at en social teknologi også rummer magtformer og magtsprog (ibid:389) Det sociale i social teknologi henviser til to forhold: det ene er, at den udøves relationelt og det andet er, at den har til hensigt at forme relationer mellem mennesker, samfundet som helhed eller befolkningens tilstand i det. Her er blikket rettet mod særlige målgruppers adfærdsmæssige, sundhedsmæssige og moralske tilstand som så bliver genstand for opmærksomhed og intervention (ibid).

Begrebet social teknologi er inspireret af Michel Foucault som dog ikke bruger denne betegnelse. I Foucaults (1988) terminologi er "teknologier" en generelt betegnelse for mekanismer som et medium for udfoldelse af magt i praksis og han anvender begrebet "selvteknologi" om de tiltag mennesker kan udføre på sig selv og deres tanker, adfærd og væremåde for at transformere sig selv med henblik på at opnå et bestemt mål:

*"technologies of the self....permits individuals to effect by their own means or with the help of others a certain number of operations on their own bodies and souls, thoughts, conduct and a way of being, so as to transform themselves in order to attain a certain state of happiness, purity, wisdom, perfection or immortality (Foucault, 1988:18)*

Sociale teknologier rummer en intentionalitet om det "gode liv" og "det gode samfund" og bliver dermed moralsk befæstet fordi den bliver præsenteret ikke kun som nyttig men også som moralsk rigtig (Jönhcke et al., 2004:391).

Sociale teknologier definerer på samme tid problemet, problembærerne og problemløserne. Denne opgave sætter fokus på unge mødre – problembærerne - der opfattes som et problem fordi moderskab i en ung alder er forbundet med en række negative faktorer og deres møde med

problemløserne -medarbejderne i Huset. Sociale teknologier indeholder altid et implicit moralsk rationale om at "gøre det rigtige" og et løfte om hvad individet kan opnå ved at handle efter løsningsmodellen, for de unge mødre er det primært at blive ressourcestærke.

Teorien om sociale teknologier kan rette opmærksomheden i retning af hvordan institutionelle praksisser skaber bestemte handlerum og de liv og erfaringer de praksisser giver anledning til. Sociale teknologier handler om at nogen vil noget med nogen (ibid:390).

Ved at bruge Jenkins' begreb om social identitet og begrebet om Sociale teknologier af Jönhcke et al., vil jeg vise hvordan de unge mødre der er tilknyttet Huset oplever mødet med institutionen og hvilken betydning det har for deres identitet.

## **Kapitel 3: Identitetsdannelse**

### **Unge mødre som et socialt problem**

Kvinder der vælger at gennemføre en graviditet og blive mødre i en meget ung alder portrætteres i medierne, i litteraturen og i politikker på området ofte som uansvarlige, umoralske, umodne og en fremtidig byrde for samfundet som et hele (Jakobsen, 2010, Duncan, 2007, McKay og Barrett, 2010). Denne diskurs er gældende både i USA og i mange dele af Europa (McDermott og Graham, 2005) herunder Danmark. Tidligere i historien blev det at blive gravid som teenager ikke anset som et problem snarere som en fordel. Nu er det velset at kvinder venter til den rigtige alder – ikke for ung men heller ikke for gammel (for så står vi med et andet samfundsproblem) – med at stifte familien. Uddannelsen skal være i hus, jobbet på plads og manden ligeså. Det forventes også, at den gravide forbereder sig på moderskabet både fysisk og psykisk og at viser sine "moder egenskaber" ved at knytte sig til barnet i graviditeten og øver sig på at tilsidesætte egne behov. I denne kontekst er moderskabet konstrueret som en længe ventet og planlagt begivenhed og ikke som et uheld.

Unge gravide afviger fra denne model. I henhold til en rapport fra Det Nationale forskningscenter for velfærd (Christoffersen, 2003) spiller faktorer som social, økonomisk og uddannelsesmæssig baggrund en stor rolle i forhold til hvem der bliver gravide og hvem der vælger abort. Rapporten konkluderer at socialt dårligt stillede piger har højere risiko for at blive gravide og lavere sandsynlighed for at vælge abort. Det betyder, at de piger der vælger at gennemføre graviditeten som udgangspunkt er dårligere stillet og med dette valg følger ufravigeligt problemer og udfordringer.

Børn af unge mødre lever oftere i fattigdom, vokser oftere op uden en far, havner oftere i statistikkerne over problematiske og utilpassede unge, ender ofte i kriminalitet og bliver i sidste ende selv forældre som teenagere. Mødrene selv opnår ikke i samme grad at få en uddannelse eller komme i job set i forhold til de kvinder der udsætter moderskabet til de er ældre og mere etablerede og de har svært ved at forsørge sig selv (McDermott og Graham, 2005, Unicef, 2001, Jacobsen, 2010). Moderskabet i en ung alder er i dette perspektiv et socialt problem og et normativt hierarki dannes hvor det er bedre at være ældre og uddannet end ung og ikke uddannet. Ganske vist er antallet af teenagegraviditeter faldet men de ses forsat som et socialt problem i en vestlig samfundsdiskurs hvor moderskabet udsættes så længe at det skaber problemer med overhovedet at kunne reproducere os, dermed er det både et problem og et paradoks at blive mor tidligt.

### **At påtage sig en problemidentitet - at være sårbar eller ej...**

Familiens Hus er i store træk enig med Christoffersens (2003) udlægning af vilkårene for de unge mødre. De har identificeret de unge mødre der er tilknyttet huset som sårbare fordi de er unge og gravide og enten lever i eller er vokset op under nogle vilkår der vil give dem udfordringer i forhold til graviditet og moderskabet. I Huset henleder de fokus på de problemstillinger de måtte have men de ser også muligheder og ressourcer i de unge kvinder og det overordnede formål med Huset er da også at styrke dem til at opnå uddannelse og job så de på lang sigt kan forsørge sig selv. Vejen dertil er gennem styrkelse af deres kompetencer som dermed kan sikre deres og barnets trivsel.

De fleste af de unge mødre der er tilknyttet Huset bliver anset som sårbare af personalet men det er ikke den opfattelse de har af sig selv. De ser en styrke i at være en ung moder på trods af at de fleste af dem har mange ting at kæmpe med. Problemer med forældremyndighed eller børnenes samvær med fædrene, udsigten til at skulle være alene mor da kæresten lige er skredet, lavt selvværd eller depression er nogle af de temaer der går igen i grupperne og i samtalerne med de unge mødre. En anseelig del af dem er blevet forladt af kæresten tidligt i graviditeten men få har overvejet tanken om abort selv om graviditeten for det meste ikke var planlagt, dog er mange blevet forsøgt overtalt til ikke at få barnet. Mange af dem kommer fra familier hvor det er almindeligt at få børn tidligt og for andre er det håbet og ønsket om selv at stifte en familie og give den omsorg og opmærksomhed de ikke selv har fået. Mange af de unge mødre har ingen uddannelse og deres skolegang har været præget af nederlag og negative forventninger til sig selv. Jeg hørte fortællinger om svigt fra forældre og kærester, misbrug og anbringelser udenfor hjemmet men iblandt hører jeg også fortællinger om håb og modstand mod at blive set af andre som sårbar og en vilje til at klare sig godt i livet.

Mie er 18 år og mor til en dreng på 3 måneder. Hun bor ikke længere sammen med faderen til drengen, hun gik fra ham kort tid efter at sønnen var født da hans misbrug af hash eskalerede og hun ikke længere kunne stole på ham. Hun har gået i Huset siden hun var fire måneder henne i graviditeten. Hun omtaler sig selv som "kommunens barn" fordi hun har haft kontakt til de sociale myndigheder gennem hele sin opvækst. Moderen kunne ikke tage sig af hende og hendes to mindre søskende da hun var psykisk syg og alkoholiker og Mie har fra hun var 8-9 år måttet tage sig af sine yngre søskende. Hendes skolegang er foregået på mange forskellige skoler med nederlag efter nederlag indtil hun kom på ungdomsskole og færdiggjorde 9. klasse:

*"det var en kanon skole. Jeg besluttede mig for at jeg ville noget andet med mit liv og så fik jeg det gjort færdig, så blev jeg gravid i den sidste del af skoleåret men ellers gennemførte jeg selv om der ikke var nogen der troede på mig for jeg har jo ikke gået i skole som sådan, jeg har jo gået i specialklasse. De fag jeg havde på ungdomsskolen, fysik og såen' nogen ting, det er nogen fag jeg aldrig har haft før men jeg bestod, også tysk, jeg bestod alle sammen...jeg kæmpede jo en kamp, jeg fortsætter, jeg springer ikke bare fra fordi det er lidt svært, det var jo meningen at jeg vil tage 10 klasse men så blev jeg gravid men jeg planlægger at gå tilbage"*

Etno: så du har nogle planer med dit liv?

M: ja, det har jeg (understregende) enten pædagog eller social og sundhed...

Mia fremstiller sig selv som ressourcestærk og med planer for fremtiden. Hun fortæller videre hvordan det har forandret hende at blive mor:

*"det har åbnet mine øjne for hvad det virkelige liv er. Da jeg blev gravid skulle jeg lige synke den lidt men jeg synes gennem hele graviditeten der forandrede jeg mig på alle mulige punkter"*

Og derfor yder hun modstand mod at blive set som sårbar:

*Fordi jeg har været kommunens barn skal de lave den der paragraf...den der børnefaglige undersøgelse og den lavede de så men jeg synes at det var noget pjat. Rådgiveren på kommunen sagde - jeg får nye rådgivere hele tiden – hun sagde at hun var bange for om jeg havde følelsesmæssige, nej, hvad er det det hedder... at jeg ikke kunne vise (siger et ord der ikke eksisterer) og alle de ting og så sagde jeg, at det synes jeg godt nok er noget pjat du sidder og siger for jeg vil gerne vide hvor i mine 8000 sider sagsakter (lyder vred) hvor det står at jeg er en kold og kynisk pige der ikke kan tage sig af sit barn fordi det er bare overhovedet ikke sådan det er, det er præcis lige omvendt, det er fordi jeg er alt for følsom og derfor kommer jeg i konflikter....."*

Socialrådgiveren udtrykker bekymring for Mies evner som mor men Mie ser sig selv som følsom, altså en positiv egenskab i forhold til mor rollen. Mie ved, at hun har brug for støtte til at komme i gang med uddannelse og generelt til at takle livet og fortæller at hun lærer rigtig meget om det at være mor i gruppen men hun ser sig ikke som sårbar. Dette giver sig især til udtryk på et tidspunkt i interviewet hvor hun fortæller om nogle piger der begyndte i Familiegruppen samtidig med hende:

*"der var to der kom på sådan et hjem for dem der ikke kan klare det, som ikke har styr på en skid, der er mange der er totalt umodne..."*

Mies mor har ikke formået at tage sig ordentlig af Mie og hendes to søskende med den konsekvens, at de i en periode har været anbragt uden for hjemmet. Mie tager ikke afstand fra sin mors manglende evne til at mestre moderrolle som hun tager afstand fra de to unge mødre i samme situation- *"Jeg klapper min mor på skuldrene for tre børn, det gør jeg virkelig.... Det er sådan man får det"*- men forsøger selv at konstruere sig selv som den gode mor.

## **Moderskab som social accept**

Moderskab bliver anset som et symbol på voksenliv (Neiterman, 2012), det idealiseres socialt som et udtryk for kvindelighed og er en identitet der kan give social accept. Moderskabet er samtidig adgang til en at elske og en tosomhed med barnet, men også til en værdsat identitet:

*"Det er ikke planlagt men jeg elsker at være gravid, der har slet ikke været noget med mig eller hende(barnet), jeg føler at jeg dur til noget, jeg glæder mig til at se hende...."* (Sia, 20 år)

Sia føler sig værdsat i kraft af graviditeten og pigerne tilkendegiver, at graviditet og moderskab har gjort dem modne, ansvarlige og voksne. De er synligt stolte af deres børn og synes at de gør det godt:

*"Jeg er der altid for ham, jeg kan næsten ikke holde tanken ud om at han skal passes af andre når jeg skal i skole, han er aldrig blevet passet af andre"* (Bianca, 21 år)

Konstruktionen af en identitet som den gode mor viser sig på mange måder. Mie ovenfor konstruerer hendes identitet som den gode mor ved at have afsluttet forholdet til barnefader og have planer om en uddannelse. Andre gør det når de står ude i Husets køkken og blender hjemmelavet mos til børnene eller tager med til babysvømning. Men konstruktionen af en positiv identitet som mødre og en kilde til social anerkendelse er vanskelig for dem fordi de på grund af deres alder og omstændigheder er udenfor den dominerende kulturelle norm der omgiver moderskabet. I modsætning til deres omgivelser ser de sig ikke som sårbare og harmes over og bliver kede af de negative opfattelser af dem. Konstruktionen af den gode mor identitet kan ses som en modreaktion på samfundets kategorisering af dem. Som Jenkins (2014) påpeger, vil en gruppe der kategoriseres negativt af andre ofte fremhæve et modsat billede af dem selv. De unge mødre gør dette ved at vende samfundsdiskursen på hovedet og vælge at se deres unge alder som en fordel i forhold til graviditet og moderskab. I gruppeinterviewet var der følgende meninger:

*"Jeg synes at der er en fordel ved at være ung med sine børn så kan man bedre forstå dem"* (Angelica, 20 år)

*"Jeg har mere tid til at være mor nu, jeg har jo ingen uddannelse eller arbejde"* (Anni 21år)

*"Jeg tænker jeg har fået et barn i den fødedygtige alder og sådan skal det være."  
(Mel, 22 år)*

*"Dem der først bliver mor når de er 30-35 år har været egoistiske og har svært ved at  
tilsidesætte deres eget behov" (Mia, 18 år)*

I tillæg til at fremhæve de positive sider af at være ung moder søger de at konstruere en identitet som ansvarlige og kærlige mødre og at afvise den negative samfundsdiskurs ved at positionere sig indenfor rammerne af "det gode moderskab". De anstrenger sig for at gøre det rigtige for at opnå den gode mor identitet. Et vigtigt forhold i dette er at skelne mellem dem selv og andre unge mødre.

## **De andre unge mødre og os**

En dag er emnet sociale ydelser i en gruppe. Alle de unge mødre i denne gruppe bor sammen med barnefaderen, de er alle i job eller i uddannelse men arbejder med forskellige problematikker, Sundhedsplejersken Lise har tidligere fortalt mig, at gruppen "trods problemer er en af de mere ressourcestærke". De diskuterer børneydelser og samtalen drejer sig over på hvad enlige mødre kan søge om og få fra kommunen. De forarges over hvordan nogle unge mødre snyder med de sociale ydelser ved f.eks. at bo sammen med partneren uden at lade ham registrere på folkeregisteradressen og lægger afstand til dem. Det udvikler sig hurtigt til en "dem" og os" diskussion hvor der er konsensus om at enlige (unge) mødre får alt for meget;

*"de får jo betalt rigtig meget plus de får rigtig meget og vi der bor sammen, vi betaler og betaler, altså, nej vi får jo også lidt men vi betaler..." (Anja, 24 år)*

*"jeg synes bare, at når man får alt det gratis som de gør så burde de ikke få så meget ekstra, de betaler ikke til institutionen, de betaler ikke til noget, de får jo også flere børnepenge end os..." (Kassandra, 24 år)*

*"der er jo også mange enlige mødre der har arbejde, de har jo penge..." (Mille, 23 år)*

I kraft af deres egen status som samboende og arbejdende distancerer de sig fra de unge mødre der snyder med ydelser og placerer dem i kategorien "de andre unge mødre".

At unge gravide og mødre ikke er enig i samfundets opfattelse af dem og ikke vil identificeres som "de andre", kommer også til udtryk i Lea Maindal Kjærgaards speciale "Ligesom dem på TV"(2011). Det empiriske omdrejningspunkt i specialet er tv programmet "De unge Mødre" og dets indflydelse på unge gravide og mødres hverdagsliv. De unge mødre der er seere af programmet fortæller i interviews, at de unge mødre i programmet er til grin og fremstiller unge mødre som dumme og naive. De mener, at det også påvirker den måde folk ser dem på og tilskriver programmet den negative holdning til unge mødre. Samtidig synes de også, at det er god underholdning og finder nogle fællestræk i beskrivelserne af livet som ung mor. Dette stemmer overens med mine observationer og samtaler med pigerne. Charlie giver hendes synspunkt:

*"Jeg føler, at folk ser ned på mig fordi jeg er ung og gravid og så "de unge mødre" gør det ikke bedre.... Jeg føler mange gange at jeg får det blik der - er du en af dem der har smadret dit liv - det har ikke gjort det positivt, jeg er jo ikke ligesom dem"*

Selv om de ikke vil identificeres med de unge mødre der optræder i programmet og tager afstand fra deres opførelse er der alligevel sammenfald med episoder i deres eget liv og serien diskuteres ivrigt med både latterliggørelse, forargelse og morskab.

Antropologen Cheryl Rodriguez (2008) bruger begrebet *Self-efficacy*, der anvendes til at beskrive et individs tro på egne ressourcer og målrettethed, om sorte amerikanske teenagemødres modsvar på den negative identificering af dem. Gennem *Self-efficacy* forsøger de at skabe en positiv identitet overfor andre trods bevidstheden om de udfordringer de møder. De unge mødre er meget realistiske omkring andres syn på dem og forstår de udfordringer de kan forvente og uanset hvor urealistiske andre synes at de måtte være, har de drømme og ambitioner for dem selv og deres børn. Denne *Self-efficacy* er også til stede hos de unge mødre i Huset. Bianca bruger sin målrettethed til at modsætte sig andres kategorisering af hende:

R: *"Jeg følte meget i starten at jeg skulle gøre det bedre fordi jeg er ung og fordi jeg har haft problemer, der har været nogle ting de sidste år som jeg måske har følt, da jeg blev gravid, kunne stoppe mig i at være en god mor"*

Etnograf: *"Hvad var det for ting?"*

R: *"jeg har haft en spiseforstyrrelse og depression, øh ja og så var jeg meget såen psykisk ustabil, ikke ustabil på den måde men altså der var bare noen ting der ligesom gjorde at okay nu skal jeg virkelig vise dem at jeg kan altså godt. Jeg er mere sikker på mig selv, jeg har fået mere selvtillid eller selvværd? Jeg kan ikke finde ud af de to ting... men det kan jeg mærke, jeg tror mere på mig selv, jeg skal nok klare det, jeg kommer videre".*

Pigerne ser sig altså ikke som sårbare men forsøger at vise de ressourcer de har og distancerer sig fra de unge mødre der portrætteres gennem medierne. I grupperne er der kontinuerligt forhandlinger om den gode mor rolle og ved at vise ansvarlighed og modenhed forsøger de at skabe den gode mor identitet.

## **Betydning af netværk**

Gennem interview med pigerne og samtalerne i grupperne gik det op for mig at ensomhed ikke var en ukendt størrelse. De italesatte det ikke direkte men det kom til udtryk i deres fortællinger om betydningen af at komme i Huset. Flere talte om hvordan venskabskredsen svandt ind i takt med at graviditeten skred frem eller da barnet blev født. I begyndelsen synes vennerne at det havde været sjovt og spændende men efterhånden faldede nyhedens interesse og blev erstattet af irritation over, at de ikke havde lyst til eller ikke kunne feste eller være sammen som før. I Huset møder de ofte for første gang i graviditeten jævnaldrene i samme situation og får fornemmelsen af, at det



betyder noget for andre at de kommer, selv om de i begyndelsen er skeptiske og tænker at det er en kontrol instans, flere fortæller samstemmende, at de havde bange anelser da de fik brev om at de skulle til jordemoder i Huset;

*"Det var også den tanke jeg havde første gang, da var jeg lidt skeptisk, tror de ikke på mig, tror de ikke at jeg kan klare mig, at blive mor. Jeg havde den tanke om det efter at jeg havde været inde og læse om det; det er såen noen der ikke kan finde ud af det. Det snakkede jeg også med min kæreste om, at det dur' ikke fordi jeg vil ikke have, at folk skulle tvivle på mig, det ville jo være pinligt at sige at man gik henede hvis det var såen, ikk? (Mia, 21 år)*

Mia havde sine forbehold med i komme i Huset fordi hun var bange at blive kategoriseret som uegnet til moderskabet men længslen efter at finde nogen at snakke med overvinder angsten;

*Men jeg kendte ikke rigtig nogen vel? Og jeg kunne jo ikke sige at det var sådan at det var når jeg ikke havde prøvet det. Men efter at have været der, altså såen var det jo slet ikke, det er guld værd henede fordi du møder nogen på din egen alder og det kan du jo ikke være sikker på. Jeg synes at det er rigtig godt at man lærer nogen at kende på sin egen alder, noen at snakke med".*

Mia fortæller videre om betydningen af at møde andre unge mødre, at det har styrket hende i troen på, at hun er en god mor og har gjort hende mere sikker på sig selv, hun er blevet mere udadvendt og bedre til at sætte grænser. Hun understreger hermed betydningen af netværket for hendes definering af hvem hun er.

En del af de unge mødre er alene med børnene og har et skrøbeligt familie netværk, de kommer fra opbrudte familier og der er ikke altid ressourcer til at støtte op om dem og hjælpe til. Det at kunne regne med andre og at være pålidelig tillægger de stor betydning;

*"Det er en fantastisk gruppe, altså vi har også et sammenhold i dag selv om vi har født. Vi har godt nok lært meget af hinanden, spørger hinanden til råds. Der er ingen af os der er sprunget fra, vi har kendt hinanden i næsten et år og det har simpelthen bare gjort et eller andet... jeg kunne se hvis jeg kom ind i sådan en gruppe og vi alle sammen var utilregnelige, vi dukkede måske ikke op altid og såen svingede lidt, altså så vil man automatisk synes; gider man overhovedet komme?" (Mie, 18 år)*

Mie har i mange andre sammenhænge en erfaring med at folk ikke dukker op eller møder bliver aflyst så at alle lægger tid og kræfter i at møde op til gruppe og at den aldrig bliver aflyst gør en forskel. I Mias gruppe er de stabile i fremmøde men i andre sammenhænge blev jeg fortalt om stor ustabilitet i fremmøde både til grupper og til de frivillige aktiviteter. Ligesom relationerne til familie og venner er netværket i Huset skrøbeligt og ikke stærkt nok til altid at sikre fremmøde. De venskaber der opstår holder ikke altid når gruppeforløbene er slut og Huset ikke samler dem hver uge. Så bliver kontakten mere sporadisk eller ebber helt ud. Nogle fastholder kontakten på Facebook hvor de skriver sammen men de mødes ikke ret ofte og når de gør, er huset igen rammen om mødet oftest ved at de mødes til fælles spising. Jeg mødte dog enkelte der fortalte om, at de forsat så gruppen selv om forløbet var slut og at de mødtes hjemme hos hinanden men

de fleste formår ikke at holde kontakten trods betydningen af netværket. Bekymringer om dagligdagen og fremtiden fylder meget i deres liv og der er ikke overskud til så meget andet. Den manglende evne til at opretholde relationer forsøger mentorordningen at arbejde med.

## **Betydning af mentorordningen**

Huset tilbyder de unge mødre at blive tilknyttet en mentor. Mentorordninger er et kendt fænomen indenfor det sociale arbejde. En mentor ordning handler om at række en hånd til en der har brug for støtte på flere områder med det formål at komme i eller fastholder uddannelse eller job. Professor Lars Uggerhøj ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet påpeger, at mentorbegrebet er blevet et populært buzzword. Det giver positiv genklang for det er noget alle kan forholde sig til, begrebet er nemt at forklare og forstå og det passer fint i tidsåndens socialpolitik siger han (Information, 2014) Men selv om begrebet er populært og meget anvendt viser den første danske kvantitative undersøgelse foretaget af SFI, at mentor ordninger ikke har den store effekt på at skaffe udsatte borgere i uddannelse eller arbejde indenfor de første 18 måneder (Albæk et al., 2015).

Konklusionen på studiet stemmer overens med udenlandske studier der har påvist begrænsninger i mentor ordninger eller ligefrem negative resultater. Rhodes and Davis (1996) beretter om mentor ordninger for unge gravide og mødre som ophørte kort tid inde i forløbet på grund af urealistiske forventninger fra mentorernes side. Mentorerne der var tildelt kvinderne kom fra en højere social klasse end dem og der var en markant distance fra deres liv til kvindernes hvilket var medvirkende til de urealistiske forventninger. Dette kunne tyde på, at mentorer der har erfaring med de unges virkelighed bedre kan råde dem i overensstemmelse med gældende kulturelle normer men det må heller ikke tilsidesættes at mentoren skal have nogle ressourcer at trække på for at kunne støtte den unge kvinde.

Selv om mentorordningen ikke nødvendigvis får folk i job eller uddannelse er der dog enighed om i både den danske og i de udenlandske undersøgelser (Albæk et al., 2015, Freedman, 1993) at mentorordninger kan være med til at styrke selvværd og troen på en selv. Det er samstemmende med hvad Rie og Bjørk fortæller, at de får ud af at have en mentor.

Rie læser til pædagog og er alene med sin søn på 2 år. Hun har ingen kontakt til barnefaderen men bor tæt på hendes forældre som hjælper hende med børnepasning når de kan. Rie har tidligere haft en depression som udsprang af stress over uddannelsen hvilket var årsag til at hun sprang fra uddannelsen, kort tid derefter blev hun gravid. Hun har været tilknyttet en mentor i 4 måneder:

*"Jeg er glad for at have fået hende, det er nok lidt specielt fordi hun har været ansat hernede, hun var min socialrådgiver hernede da jeg først kom. Jeg havde åbnet mig*

*for i hende i forvejen så hun kendte mig og havde hjulpet mig rigtig meget i forvejen, altså så synes jeg at det er rigtig rart at få hende og det er super rart det der med at der er en indover som ligesom også..... det er der megen hygge i, jamen det er rart at der er en der kan støtte en i tingene og give mig tro på at jeg kan gennemføre”.*

For Rie betyder kontakten til mentoren altså rigtig meget. Hun ser sin mentor et par gange om måneden hvor de laver noget hyggeligt sammen og hun kan ringe til hende når som helst hvis det brænder på. Så udover det sociale får hun støtte når hun møder udfordringer i dagligdagen og har svært ved at kombinere uddannelse med moderskabet.

Mentoren skal fungere som en sparringspartner og give ekstra støtte i forhold til forælderrollen, netværk, trivsel, arbejde eller uddannelse for på den måde at styrke den unge mors vej mod selvforsørgelse. I husets manual er mentorordningen beskrevet således:

*”Mentorordningen består af mindst et to timers besøg hver 14. dag der er baseret på brugerens behov....Med mindre andet er aftalt skal mentor ikke øse af egen erfaring men skal have respekt for at den unge mor kan drage sine egne erfaringer og har sin egen måde at tilrettelægge sit liv på”.*

Mentoren skal således give den unge mor plads til at udvikle sig og råde hende i beslutningsprocesser og lade hende lære af de erfaringer de giver hende.

Björk flyttede til Danmark for at begynde på socialrådgiveruddannelsen men da hun blev uplanlagt gravid, fik hun meget fravær fra skolen og måtte forlade uddannelsen: *”det var ikke så godt [at forlade uddannelsen] men hun siger også, at nu skal jeg bare se frem ad, nu er jeg jo i gang igen...”*. Hun er nu begyndt på pædagog uddannelsen men hendes datter er ofte syg og hun har ingen familie i nærheden der kan træde til så hun har svært ved at passe sin skole. Mentoren har fået sin mor til at være reservebedstemor for pigen så Björk kan komme i skole hvilket har knyttet Björk tættere til mentoren;

*”Min mentor er ikke kommunen eller en der får løn for at være sammen med mig. Hun gør det fordi hun har lyst til at bruge tid sammen med mig. Hun giver mig motivation til at komme videre og har tid til at lytte og som bonus har Anna har fået en bedstemor der forkæler hende”*

Mentorordningen har betydet, at hun kan passe sin uddannelse og det gælder for både Rie og Björk, at de har en tillidsfuld og fortroligt relation til deres mentor. De betragter hende som en del af deres netværk, endog som familie og som sådan kan relationen også fungere som et frirum for identitets skabelse hvor de har mulighed for at skabe deres identitet som mor.

I henhold til Jenkins (2014) dannes identiteter på tre niveauer, det individuelle, i relationen mellem individer og i institutioner. Jeg har indtil videre set på de to første og vil nu vende blikket mod det sidste niveau, eller orden som Jenkins (ibid) betegner det, nemlig den institutionelle som udgøres af de etablerede måder at gøre ting på. For at udfolde hvad der sker på det institutionelle plan

inddrager jeg begrebet sociale teknologier men først skal velfærdsstatens rolle i forhold til opståen af institutioner som Huset udfoldes.

## **Kapitel 4: Det er os de vil noget med**

### **Institutionen i en velfærdsstat**

Velfærdsstatens betydning har ændret sig over de sidste årtier. Hvor velfærdsstaten før havde rollen som garant for lighed og social sikkerhed har den rolle ændret sig til at være en konstruktion der sørger for at samfundets borgere styrkes til at møde de krav samfundet stiller. Rolle ændringen har også haft betydning for hvordan velfærd opfattes. Velfærd drejer sig nu om at udpege og forhindre sociale problemer og under påskud af velfærd at håndhæve sociale normer og gribe regulerende ind i borgerens daglige liv (Gulløv, 2011).

Dette har forårsaget en vækst i velfærds institutioner der har til hensigt at udligne social ulighed, eksempelvis Huset der er finansieret af Satspuljemidler og er en målrettet indsat overfor sårbare unge mødre. En af komponenterne i ulignelse af social ulighed, er at opspore og forholde sig til sociale problemer og lede de personer der er i risiko, til at leve et liv i overensstemmelse med gældende normer (ibid). At klare sig godt i livet er bundet op på kultur specifikke fortolkninger om hvilken adfærd der er passende i forhold til samfundets normer. Som konsekvens er velfærds institutioners virke blevet at sikre at borgerens adfærd er derefter. En af velfærdsstatens karakteristika er en tiltro til at dens institutioner løser sociale problemer og at den griber ind i de borgers liv hvis livsstil ikke er konform med institutionernes rationaler (ibid) der ofte er identiske med samfunds normer og værdier (Jönhcke et al, 2004). En velfærds institution kan altså siges at være sted hvor der sker en normativ social læring.

Samtidig med at betydningen af velfærdsstaten har ændret sig, er der også sket en ændring i familiestrukturen. I takt med at flere kvinder uddanner sig og kommer på arbejdsmarkedet forvandlede de traditionelle familiemønstre. Kvinders økonomiske uafhængig har givet et alternativ til at blive i et usundt ægteskab og har været en medvirkende faktor til de mange skilsmisser (Christoffersen, 2004). Der er opbrud i familien, mange værdier går tabt i det brud og har betydet, at staten synes til dels at have overtaget opdrager rollen. Det der før blev lært i familien, er der nu en forventning om at velfærdsstaten klarer, i vuggestuen, i børnehaven, i skolen eller i andre institutioner og velfærdsstatens rolle synes også at inkludere retten til at "kultivere" til fælles bedste; at være en god mor er ikke mere kun et familieanliggende men et politisk anliggende der er flyttet ud i institutionerne (Gulløv, 2011:25). En velfærdsinstitution opstiller

rammer for og er udtryk for en bestemt måde at være på og styrer implicit men også eksplicit borgeren hen imod den rigtige måde (ibid:29) og sikrer dermed stabilitet og social homogenitet.

At leve i en velfærds stat vil altså sige, at konsekvensen af at træde udenfor samfundets normer og værdier er, at staten griber regulerende ind og denne regulering foregår i institutioner hvis rationale udspringer af samfundets normer og værdier.

### **For lidt, for meget eller helt udenfor.**

*"Sociale teknologier skaber bestemte målgrupper der er karakteriseret ved at besidde det problem som løsningsmodellen kan indkredse, fastholde eller håndtere" (Jönhcke et al.,2004).*

Huset er en velfærds institution der er oprettet med henblik på at hjælpe unge sårbare mødre til at klare sig godt i livet. I denne opgave betragter jeg Huset som en social teknologi der tilbyder løsningsmodeller til de unge mødre (Jönhcke et al, 2004). Rationalet i Huset bygger på at unge mødre er sårbare og har brug for særlig støtte til at udvikle de kompetencer der er nødvendige for at kunne fungere som en god mor. Som udgangspunkt er Huset for alle unge mødre under 26 år i kommunen men institutionen er oprettet som projekt ved hjælp af SATS pulje midler fra Socialministeriet og midlerne er øremærket til en indsats overfor sårbare unge mødre. Selv om intentionen er, at Huset skal kunne rumme alle unge mødre uanset sårbarhed er det en udfordring.

Efter den første uge i Huset stod det klart for mig, at der sker en kategorisering af de unge mødre der henvender sig til huset. Som udgangspunkt bliver alle unge mødre i kommunen informeret om Huset enten gennem kontakt til sundhedssystemet eller det kommunale system og alle unge mødre under 22 år bliver visiteret til at gå til jordemoder da rationalet i systemet er, at de er sårbare og har brug for ekstra støtte til at klare sig godt i livet (Servicestyrelsen, 2011). Unge mødre bliver således kategoriseret som bærere af et problem men som jeg vil vise senere, er det ikke alle unge mødre der bliver set som et lige stort problem. Henvendelse til Huset sker således enten på eget initiativ eller ved at de unge mødre (hen)vises til Huset af systemet.

Fra Projektets start var målsætningen, at Huset skulle have 100 sårbare og 150 ikke sårbare unge mødre ind om året. Men virkeligheden har vist sig at være anderledes og der er en overvægt af sårbare unge mødre der er tilknyttet Huset. Blandt medarbejderne er der delte meninger om Huset kan favne alle unge mødre medens lederen af Huset er meget opsat på at Huset skal kunne rumme både de ressourcestærke og – svage. Nogle medarbejdere mener, at de ressourcestærke unge mødre bliver væk fordi de ikke vil sættes i bås med de svage. En medarbejder fortæller om Husets paradoks;

*"Det kan ikke lade sig gøre det vi har gang i, de vil ikke være her dem det kører for. Hvis antallet af sårbare overstiger antallet af ikke sårbare møder de ikke op og vice*

*versa. Hvis der sidder fire piger som ikke har styr på forhold, uddannelse og dem selv smutter de piger som har det hurtigt igen”.*

Som det bliver italesat af medarbejderen ser hun det ikke som en mulighed at sætte de ressourcestærke unge mødre sammen med de unge mødre der har udfordringer fordi de to grupper er for uhomogene. Trods intentionen om at ville rumme alle erkender Husets leder ligeledes, at det er svært at tiltrække de ikke sårbare unge og hvis de henvender sig til Huset bliver de frasorteret i Huset screeningsproces der danner grundlag for hvem der kan tilbydes hvad. Screeningsprocessen er beskrevet i Huset manual<sup>3</sup> og i denne proces sker der en kategorisering af de unge mødre hvor nogle bliver valgt til og andre valgt fra ud fra deres grad af sårbarhed.

Screenings processen forgår i to tempi; det første er en introducerende samtale med jordemoder og sundhedsplejerske hvor der bliver fortalt om Huset og dets tilbud. Formålet med den introducerende samtale er at afdække den unge mors behov og hvilken løsningsmodel hun kan tilbydes. Huset opstiller en række løsningsmodeller alt afhængig af sårbarhed. Sårbarheden hos den unge mor afgøres ved hjælp af en række kriterier der er opstillet i manualen og graden af sårbarhed er afgørende for hvad der er muligt for hende; hvis hun er for sårbar, er der ikke noget tilbud til hende i Huset og hun henvises videre til et andet tilbud i kommunalt regi. Hvis hun ikke opfylder nok punkter for sårbarhed ryger hun i kategorien ikke-sårbar og tilbydes at benytte sig af Husets åbne tilbud hvilket inkluderer sociale aktiviteter og den ugentlige åbne rådgivning. Disse to grupper afvises altså at tilhøre målgruppen selv om de måske selv synes at de gør.

Tilbage står den gruppe af unge mødre der opfylder de sårbarhedskriterier der er nødvendige for at deltage i hvad Huset kalder et specialiseret forløb men også her sker der en kategorisering. Dem der anses for meget sårbare og har brug for intensiv støtte kommer i Familiegruppe en gang om ugen i 3 timer hvor de gennem praktiske øvelser og undervisning lærer om emner i forhold til graviditet, fødsel og moderskab. Denne gruppe begynder midt i graviditeten og fortsætter til barnet er 6 måneder gammel. Dem der ikke hører til i Familiegruppe begynder i gravid cafe der mødes 8 gange før fødsel og fortsætter som mødre gruppe efter fødsel. Her er der ligeledes undervisning i emner i forhold til graviditet, fødsel og moderskabet men ikke så understøttende som i Familiegruppen. Screenings processen åbner således døren for nogle og lukker den for andre. Det er en proces som kendetegner de fleste møder mellem problembærere og velfærdsinstitutioner hvor problembærerens situation afklares ud fra de forståelsesrammer der er i institutionen (Järvinen og Mik-Mayer, 2003). Som ovenstående er et eksempel på, tilpasses målgruppen for institutionen kategorier der modsvarer de løsningsmodeller institutionen råder over.

---

<sup>3</sup> Huset er et modelprojekt. For at få den fulde effekt af modellen samt at effekten af modellen bliver målbar, implementeres og afprøves modellen på samme måde i to kommuner. Modellen indeholder derfor en særlig organisations- og implementeringsguide.

Der lægges vægt på og italesættes i huset, at det skal være frivilligt at deltage i de specialiserede forløb men i Husets manual understreges det at *"medarbejderne skal være specielt opmærksom på at motivere brugere som er i målgruppen for de specialiserede forløb til at deltage"* hvilket understreger at der foregår en selektering og kategorisering ved den introducerende samtale. De ressourcestærke piger er ikke i målgruppen til de specialiserede forløb fordi de ikke opfylder kravene om at være sårbare nok og som lederen af huset formulerer det; fordi de selv siger fra:

*"det er jo struktureret til nogle der har særlige vanskeligheder og du kan ikke tage en ung gravid der snart er færdiguddannet på universitetet eller andet og sætte hende igennem hele vores screenings system og så hun synes at det er ok"* (Leder af Huset)

De ressourcestærke unge mødre afviser således at tilhøre målgruppen og dermed kategorien unge mødre. Lederens udtalelse understreger et paradoks der her opstår. Huset vil gerne kunne favne alle men de alt for sårbare og de ikke sårbare falder mellem to stole. Screeningsprocessen og den kategorisering der her sker, konstruerer hermed brugeren og er en del af den social-teknologiske mekanisme (Jönhcke et al.,2004:393).

De unge mødre der falder inden for kategorien sårbare og tilbydes et specialiseret forløb kan ved en afklaringsamtale om forventninger tage imod tilbuddet eller ej men ifølge lederen i Huset er det de færreste der takker nej tak til at blive inkluderet i et forløb. Deres erfaring er, at det de unge mødre eftersøger, er også det Huset har at tilbyde; således er den almindeligste måde at etablere målgruppen på ved at de selv påtager sig at identificere sig med Husets løsningsmodel (Jönhcke et al., 2004:394). Størstedelen af de unge mødre jeg var i kontakt med enten gik i eller havde gået i et specialiseret forløb.

Det blev understreget overfor mig adskillige gange af medarbejderne, at alle der går i de specialiserede forløb er kommet ad frivillighedens vej. Med udgangspunkt i forestillingen om det frie valg og at det er selvvalgt skabes målgruppen ikke gennem tvang men gennem moralsk tilskyndelse (ibid). Som eksempelvis Mia der fortalte mig, at hun havde hun fået en folder stukket i hånden på kommunen med ordene: *"det er ikke noget vi tvinger dig til men jeg synes bare at det ville være en god ide at du går derned og kikker "* .. Mia ville gerne være sammen med andre unge mødre så hun læste folderen igennem, fik en samtale i Huset og blev overbevist om at et specialiseret forløb passede hende. Hun blev således ikke tvunget til at deltage men blev tilskyndet til at deltage og således med udgangspunkt i forestillingen om det frie valg (ibid) blev Mia inkluderet i Familie gruppen.

Jeg har tidligere fastslået, at rationalet i Huset er, at de unge mødre er sårbare på grund af deres alder og baggrund og derfor har brug for ekstra støtte til at forvalte moderskabet. Under fokusgruppeinterviewet med medarbejderne kom der dog også et andet rationale frem:

*"Nogen har brug for meget støtte og nogen har brug for noget mindre det er klart ...hvis jeg er én der har valgt at tage imod et tilbud fra Huset så er jeg én der har ønsket noget særligt omkring min graviditet og mit moderskab. Jeg tænker ikke at det er negativt, tværtimod er det et aktivt valg der fortæller at de har tænkt over det og det, synes jeg, viser styrke" (socialrådgiver)*

Så der er en anerkendelse af styrke udover sårbarheden hos de unge mødre hvilket også er hvad de unge mødre selv tænker.

## **Ingen fordomme**

*"Der er ikke så mange fordomme, henede er alle unge mødre. Der er ikke den der med; "er du sikker på at du kan klare det her" fordi de arbejder med unge mødre hver dag som har samme alder som jeg er" (Mie, 18 år)*

Sådan svarer Mie på det indledende spørgsmål i gruppe interviewet. Jeg har spurgt om hvad det giver dem at komme i Huset. De andre i gruppen samtykker; her har de et rum hvor de kan dele erfaringer og forberede sig til og udvikle moderskabet uden den fordømmelse og mistro de møder andre steder. Unge mødre opsøger ikke de traditionelle tilbud om fødselsforberedelse og deltager sjældent i mødre grupper fordi de føler sig udenfor og set ned på af de andre deltagere (Mødrehjælpen 2001, Jensen & Klemp, 1997) men i huset er de alle unge mødre og de føler sig ikke stigmatiseret.

De har dog også haft forbehold mod at komme i Huset. De var bange for at tage imod tilbuddet fordi de havde hørt forskellige steder ude i byen, at Huset er sådan et sted for unge mødre med problemer, for dem der er "et tilfælde" at "det var kommunen der ville holde øje med os" og de havde ikke lyst til at blive set sådan. De overvinder modstanden fordi de har brug for at tale med sundheds personer der kan give dem svar på de spørgsmål de har om at være gravid, at føde, at være mor og de længes efter at være sammen med jævnaldrene der er i samme situation. Huset er hvad de bliver tilbudt, det eneste alternativ er de almindelige tilbud om fødselsforberedelse hvor de føler sig udenfor.

Det viser sig tydeligt i interviewet med gruppen, at Huset er et sted hvor de får plads til at være dem selv og medarbejderne respekterer den måde de er på overfor sit barn."Altså, det er ikke sådan noget med at de siger "Hey, nu gør du lige noget der er forkert". De har en følelse af at føle sig set, hørt og respekteret af medarbejderne:

*"Jeg var meget usikker på mange ting så det synes jeg har været rigtig rart at komme et sted der gør en lidt mindre usikker og at få lov til lige at slappe af og sige; "puh, det er hårdt i dag uden at de straks tænker noget slemt". (Mel, 22 år)*



Mel fortæller, at hun efter fødslen af hendes søn for 5 måneder siden fik en fødselsdepression. Hun havde det ikke godt med at tale med sin kæreste om det, hun følte sig alene og forkert, synes at det var flovt men sundhedsplejersken i gruppen fik hende til i at åbne op og tale om det og hun fandt ud af, at hun ikke var alene om at have det sådan. Gruppen blev således et rum hvor hun kunne fortælle om hvordan hun havde det uden at blive stemplet som en dårlig mor

## **Den ansvars- og omsorgsfulde mor**

Selv om de unge mødre fortæller mig, at de møder respekt i Huset over for deres måde at gøre tingene på og de føler sig fri fra fordømmelse og mistro, ser jeg eksempler på at de tænker over hvordan de fremstår overfor medarbejderne. De virker meget opsatte på at vise, at de godt kan leve op til hvad der forventes af dem hvilket jeg observerer både hos de gravide til fødselsforberedelse og hos de nybagte mødre.

Mie var 17 år da hun blev mor til sin søn for fire måneder siden. Hun bor ikke sammen med barnefader da han har et misbrug af hash. Mia har haft en turbulent opvækst og sundhedsplejersken har fortalt mig at hun ”kommer fra en kendt familie, altså kendt fra kommunen. Familien har altid været under opsyn”. Mie virker opsat på at bryde den sociale arv og vil gerne vise at hun tager ansvar. Hun har været tilknyttet en Familiegruppe i Huset siden halvvejs i hendes graviditet. I dag er hun som den eneste mødt op til gruppen, de andre har meldt afbud på grund af sygdom eller andet men Mia og sundhedsplejersken Lise bliver alligevel enige om gå igennem dagens emne – Forebyggelse af ulykker i hjemmet:

*L: ”Nu er han snart stor nok til at du skal tænke på at han skal have sele på i barnevognen”*

*M: ”ja, jeg har allerede en”*

*L: ”Hvad med derhjemme, har du tænkt over hvad du kan gøre for at forhindre ulykker, at det er sikkert for ham”?*

*M: ”jeg har lagt de skarpe knive væk fra skuffen og så har jeg en af de der skærme omkring kogepladerne og jeg har købt sådan nogle plastik dimser til stikkontakterne”*

*L: ”Du har allerede sikret dig”?*

*M: ” ja, det skal man jo”*

Lise giver hermed Mie mulighed for at reflektere over hvad der er det rigtige at gøre og Mie viser at hun godt ved hvad der forventes af hende og at hun lever op til det.

Der var dog også eksempler på forskellige opfattelser af hvad der konstituerer den ansvarsfulde og gode moder. Anjas' to måneder gamle datter ligger på en dyne i sofaen og sover på siden. Lone kommenterer:

*L: "hun sover fint der hva"?*

*A: "ja, hun har været lidt urolig i nat så hun trænger"*

*L: "sover hun tit sådan"? [ovenpå dynen i en sofa]*

*A: "det er nemt at få hende til at falde til på den måde, hun er ikke så glad for at komme i barnevogn"*

*L: "Kan du huske da vi talte om sovestillinger? At det er bedst hvis de sover på ryggen på et fast underlag"?*

*A: "ja, men hun er mest tryk ved at ligge her"*

For at undgå vuggedød anbefaler Sundhedsstyrelsen (2011) at spædbørn sover på ryggen på et fast underlag hvilket er hvad Lise henviser til. Anja derimod viser omsorg mod sit barn ved at lade hende sove sådan som hun føler det mest tryk for hende og accepterer ikke den "rigtige" måde som den gode måde.

## **Pigerne og de voksne**

Som nævnt kommer de unge mødre i Huset af flere årsager og de oplever at have et rum hvor de kan mødes og få råd og vejledning uden at føle sig overvåget eller bedømt. Men en velfærdsinstitution som Huset er ikke en neutral "service institution" som alene tilbyder hjælp ud fra de behov og ønsker brugerne af institutionen har (Järvinen og Mik-Meyer, 2003). Huset vil gerne påvirke og forandre de unge mødres holdninger og handlingsmønstre og give dem færdigheder forenelige med de normative krav. Det kræver dog, at de unge mødre er indstillet på en forandring der omfatter en tilpasning af deres selvforståelse og livsstil til den sociale teknologi. Ved afklarings samtalen som er en del af screenings processen laver medarbejderen og den unge mor en forløbskontrakt hvor gensidige forventninger og forpligtelser aftales og hermed indvilliger hun i den omstilling der forventes.

Forholdet mellem de unge mødre og medarbejderne har stor betydning i den holdningsbearbejdelse der kræves af dem. Forholdet kan i nogle sammenhænge minde om et forældre-barn forhold således at institutionen og dens medarbejdere i velfærdsstatens navn har overtaget opdrager rollen og "sørger for" de unge mødre. Eksempler er, at de unge mødre kalder medarbejderne i Huset for de voksne og medarbejderne kalder de unge mødre for pigerne, at der er lavet mad til de unge mødre og deres børn når de møder i gruppen, at de dagen forinden gruppe får sendt en påmindelse på sms og hvis de ikke melder afbud og ikke dukker op på dagen bliver de ringet op. Medarbejdernes forsøg gennem adfærdændring at flytte de unge mødre hen imod at tage ansvar for dem selv og deres barn kan også ses som en forældreopgave der er lagt ud i institutionen. Sundhedsplejersken giver hendes fortolkning af forholdet mellem de unge mødre og medarbejderne:

*"Familiebegrebet er smuttet på en eller anden måde og der er rigtig mange skilsmisse familier og der er megen god viden og læring der går tabt omkring det at være en familie og tage ansvar. Det nærvær vi kan give hernede og de drøftelser vi kan have hernede med dem, altså de har ikke så stor erfaring i at gebærde sig fordi de ikke er blevet vist helt basale ting af deres forældre og hernede kan vi gøre noget der sætter familien i spil på den gode måde ved at tale om det"*

Der er ingen tvivl om at de unge mødre knytter sig til medarbejderne i Huset og er glade for at have et sted hvor de kan komme med problemer og få råd. Hver ung mor har en fast kontakt person blandt personalet de kan henvende sig til ved behov og jeg kunne høre at de hver især knytter sig til den person. De unge mødre slutter ofte en sætning med "det siger Lise [sundhedsplejersken] også" eller "det siger Karen [jordemoder] også" for at vægte eller retfærdiggøre deres handlinger og for at understrege at de har hørt efter hvad der er blevet fortalt. Jeg hører også mange gange at "Lise [sundhedsplejersken] har altid et godt råd men siger altid "det er dig der kender dit barn så du ved bedst".

Jeg har nævnt flere gange i opgaven, at de unge mødre skal komme i huset frivilligt. Hvis ikke de unge mødre ønsker at komme i Huset selv om de er i målgruppen, er det sådan det er. Men det prøves altid at overbevise dem om, at det er en god ide gennem forestillingen om det frie valg (Jönhcke et al., 2004:394). Der er heller ingen mødepligt men medarbejderne prøver som ovenstående viser at fastholde de unge mødre i at komme hver gang. Der er ikke umiddelbart synlig magt men der ligger en intentionalitet om at ville gøre noget godt (Jönhcke et al., 2004) og dette sker ikke ved hjælp af magt i traditionel forstand men ved hjælp af subtil magt eller mikro-magt (Larsen, 2005) om man vil. Teologen Lars Sandbeck (2012) skriver i bogen "De gudsforladtes Gud" om subtil magt, at den ikke er en bastant, rå, primitiv magt men en sart, fin, underfundig og forunderlig magt. Et kys kan være en subtil magt, det er sart og fint, næsten umærkeligt og alligevel kan det ændre alt fordi den subtile magt kræver lidt for at ændre meget.

Det er svært at få øje på den subtile magt i Huset men den viser sig i små glimt. Lederen af huset og medarbejderne fortæller adskillige gange at en vigtig forskel mellem Huset og resten af det kommunale system er, at Huset i kraft af at det er et partnerskab mellem det offentlige og en frivillig organisation ingen myndighedsrolle har, hvilket vil sige, at der ikke kan træffes afgørelser i Huset om anbringelse eller fjernelse af børn. Idéen er, at skabe et tilbud hvor de unge mødre ikke føler sig overvåget af myndighederne på grund af deres unge alder. Dette budskab kommunikeres også ud til de unge mødre under screeningsprocessen. Men medarbejderne i Huset er stadig underlagt en skærpet underretningspligt og hvis de oplever, at de unge mødres adfærd ikke er foreneligt med graviditet eller moderskab har de en pligt til at indberette det til de sociale myndigheder med henblik på en sanktion. Magten opererer her i "det stille", medarbejdernes funktion er ikke kun at vejlede og hjælpe men i høj grad at handle og sanktionere (Mik-Meyer,

2005) ud fra det de observerer. Medarbejderne og lederen af Huset opfatter det ikke som magt hvilket er en almindelig antagelse hos projektansatte i institutioner hvor både det offentlige og det private har en andel (ibid).

I processen der danner indgang til Huset tilbydes de unge mødre integration i et fællesskab som en mulighed under forudsætning af, at de indstiller sig på og i praksis viser at de er villige til og evner at indrette sig under det tilbud Huset stiller op med. Lige så vel som screeningsprocessen inkluderer de unge mødre i Huset kan de også udelukkes igen hvis deres adfærd ikke stemmer overens med rationalet i Huset. Både fra medarbejderne og fra de unge mødre hørte jeg historien om de to mødre der kom på et observationshjem sammen med deres barn lige efter fødslen fordi de ikke viste ansvar og ikke var villige til at ændre deres adfærd så den var forenelig med den omsorgsfulde mor og historien fortalles som en løftet pegefinger; Huset giver dem muligheder men historien er en påmindelse om, at de muligheder kan indskrænkes hvis de handler udenfor normen.

Den subtile magt og det faktum er der er nogen der vil noget med nogen påvirker de unge mødres adfærd hvilket ikke nødvendigvis er negativt men forandrende. Der er en intentionalitet indfødt i relationen mellem medarbejderne og de unge mødre som er med til at sætte rammerne for hvordan pigerne handler og hvordan de træder ind i moderrollen. Den subtile magt der kommer til udtryk i Huset handler ikke om at tvinge eller disciplinere men om at tilbyde tryghed og at gøre noget selv hvilket leder tankerne hen på de tidligere nævnte "selvteknologier" (Foucault 1988). Magten virker mest effektivt når den udøves af medarbejderne på en måde der kan få de unge mødre til at arbejde med sig selv i den retning som magten lægger til rette; de flytter sig på baggrund af gode råd, altså ved moralsk tilskyndelse og ikke gennem tvang (Jönchke et al., 2004). Huset er således med til at forme "det sociale" (ibid) gennem udøvelse af subtil magt og den vil altid være til stede i sammenhænge hvor der er nogen der vil noget med nogen og i Huset vil de noget med de unge mødre.

## **Afslutning**

### **Konklusion og perspektivering**

Før jeg tog på feltarbejde i Huset havde jeg en antagelse om, at det er forbundet med problemer at blive mor tidligt i livet og at de kvinder der søger og kommer i Huset er en gruppe kvinder der ikke ville kunne klare graviditet og moderskab uden ekstra støtte. Mange unge mødre har ressourcer og et netværk der bakker op om graviditeten men forskning viser (Christoffersen, 2003) at de unge mødre ofte står alene med ansvaret og moderskab i den alder er ofte forbundet med vanskelige vilkår. Uanset hvilke vilkår der er til stede er der ingen tvivl om at det er en udfordring. Kvinder der

får børn inden de er fyldt 20 år hvilket er relevant for en god portion af de unge mødre der kommer i Huset har enten ikke fået afsluttet eller begyndt en uddannelse endnu eller har fået fodfæste på arbejdsmarkedet (Jacobsen, 2010)

Holdt min antagelse så stik? Ja og nej. Der er ingen tvivl om at de kvinder der kommer i Huset og går i de specialiserede forløb har brug for at blive taget i hånden på deres vej gennem graviditet og moderskab. Det konkluderer jeg på baggrund af deres fortællinger om deres opvækst og deres tvivl om deres egenskaber. Men der spirer også en vilje i Huset både hos medarbejderne og hos de unge mødre til at nære og gøde deres beslutsomhed om at ville noget med deres liv. Evnen til at understøtte og udvikle deres ressourcer og evnen til nære deres tro på dem selv til at de kan nå deres mål trods andres kategorisering af dem synes betydningsfuld for pigerne der kommer i Huset. Huset er for en gruppe kvinder som sjældent – udover i reality programmer - har taletid i offentligheden men som offentligheden taler meget om og Huset fungerer som en katalysator for deres ambitioner om at ville noget med deres liv til trods for eller på grund af at de er blevet mødre i en tidlig alder.

Kultur antropologen Lauren Silver (2008) argumenterer for at begrebet *Resiliency*, der i psykologien beskriver en særlig modstandskraft der gør at nogle mennesker klarer sig godt på trods af svære livsbetingelser, ikke er en iboende egenskab men en flydende tilstand der ændrer sig i forhold til social og kulturel kontekst. Hun viser hvordan unge mødres evne til at klare sig i livet enten hindres ved at se dem som sårbare og fastholde dem i den identitet, eller understøttes ved at lade potentialet i dem udfolde sig i de institutionelle rammer og påpeger dermed at denne egenskab, der gør at nogle flyder ovenpå og andre drukner, ikke kun udspringer fra individet selv men kan understøttes eller hindres i det institutionelle. Dette er gældende for Huset hvor adgangsbilletten til et specialiseret forløb i Huset er sårbarhed men de unge mødres valg om at bruge husets muligheder bliver også set som en styrke i institutionen og her udvikles og understøttes de unge mødre således at deres potentiale har mulighed for at udfolde sig.

Ved at anskue Huset som en social teknologi viser jeg hvordan Huset er et sted for identitetsdannelse. Huset understøtter eller adfærdspåvirker de unge mødre på en sådan måde at de forberedes på og udvikler moderskabet. Dette sker gennem en form for subtil magt som netop i ordets betydning er så stille og umærkelig at hverken medarbejderne eller de unge mødre bemærker det.

Feltarbejdets omfang er begrænset og kan ikke afdække samtlige konsekvenser af Huset som løsningsmodel og social teknologi. Det kan heller ikke udelukkes, at der er andre aspekter der har betydning for de unge mødres identitetsdannelse men udkommet peger imod at Huset har stor betydning for de unge mødres sociale identitet. Opgaven viser at de unge mødre, i de muligheder Huset tilbyder, finder netværk og sammenhold og et rum til at udvikle og udfolde deres mor

identitet i trygge og fordomsfri rammer. Huset beskrives først og fremmest af de unge mødre som et sted der giver tryghed og fællesskab, hvor det betyder noget om de dukker op eller ej og de fremhæver at samværet med andre der forstår hvor de kommer fra og hvad de står i, er betydningsfuldt for deres identitetsdannelse men samtidig viser det også at det kan være svært at fastholde relationer hvis Huset ikke er der til at samle dem hver uge. Dette er sammenligneligt med litteratur om velfærdsinstitutioner der præsenterer sig som frivillige tilbud for en gruppe med en problemidentitet eller som i hvert fald har nogle problemstillinger (Järvinen et al., 2005).

Rockwool Fondens Forskningsenhed udfører et endnu ikke afsluttet kvantitativt forskningsprojekt om Husets egnethed i at fastholde unge mødre i uddannelse eller arbejde. Jeg ser muligheder i forhold til praksis omkring svangeromsorgen for de unge mødre i mere kvalitativ forskning der undersøger de unge mødres perspektiv da mængden af allerede eksisterende litteratur om emnet er begrænset.

## Litteraturliste

Albæk, K. et al. (2015) *Evaluering af mentorordningen*. København: SFI.

Christoffersen, M. N. (2003) *Teenage motherhood and induced abortion among teenagers. A longitudinal study of all 15 to 19 year old women born I 1966*. København: SFI.

Christoffersen, M.N. (2004) *Familiens udvikling I det 20 århundrede. Demografiske strukturer og processer*. København: SFI.

Duncan, S. (2007) What's the problem with teenage parents? And what's the problem with policy? *Critical Social Policy* 27 (3): 307-334

Foucault, M. (1988) Technologies of the self. In: Martin, L. H., Gutman, H. and P. H. Hutton (eds.) *Technologies of the self: A seminar with Michel Foucault*. Amherst: University of Massachusetts Press: 16-49

Gulløv, E. (2011) Welfare and Self Care: Institutionalized Visions for a Good Life in Danish Day-care Centres. *Anthropology in Action*. 18 (3): 21-32

Freedman, M. (1993) *The kindness of strangers: Adult mentors, urban youths and the new volunteerism*. San rancisco: Jossey-Bass

Goffman, E. (1969) *The Presentation of Self in everyday life*. London: Allen Lane

Halkier, B. (2010) Fokusgrupper. I: Svend Brinkmann & Lene Tanggaard (red). *Kvalitative metoder. En grundbog*. København. Hans Reitzels Forlag: 121-136

Hastrup, K. (2004) Introduktion. Antropologiens Vendinger. I: Hastrup, K. (Ed). *Viden om Verden. En Grundbog i antropologisk analyse*. København: Hans Reitzels Forlag: 9-29

Hastrup, K. (2010a) Metoden. Opmærksomhedens retning. I: Hastrup, K. (ed). *Ind i Verden. En grundbog i antropologisk metode*. København: Hans Reitzels Forlag: 399-416

Hastrup, K. (2010b) Introduktion. Den antropologiske videnskab. I: Kirsten Hastrup (ed). *"Ind i Verden. En grundbog i antropologisk metode"*. København: Hans Reitzels Forlag: 9-33

[www.information.dk/503941](http://www.information.dk/503941). 18. juli 2014. *Ingen ved om regeringens mentorordninger virker*. Downloaded 13. maj 2015

Jacobsen, R.H. (2010) *Analyserapport. Beskrivende analyse og cost-benefit-analyse af en ekstra indsats overfor unge mødre*. København: CEBR

- Jensen, A. L. og Klemp, I. B. (1997) De sårbare unge Mødre. *Sygeplejersken*. (27): 26-29
- Järvinen, M. og Mik-Meyer, N. (2003) *At skabe en klient*. København: Hans Reitzels Forlag
- Järvinen, M., Larsen, J.E. og Nils Mortensen, eds. (2005) *Det magtfulde møde mellem system og klient*. Århus: Århus Universitetsforlag.
- Jenkins, R. (2014) *Social Identity*. Fourth Edition. Abingdon: Routledge
- Jöhncke, S., Nordahl Svendsen, M. og S. R. Whyte (2004) Løsningsmodeller. Sociale teknologier som antropologisk arbejdsfelt. I: Hastrup, K. (ed.) *Viden om Verden. En grundbog i antropologisk analyse*. København: Hans Reitzels forlag: 385-407
- Kjærgaard, B. M. (2011) *Ligesom dem på TV. Et Pædagogisk antropologisk studie af fænomenet unge møde online og offline*. Kandidat speciale i Pædagogisk Antropologi. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole v/Aarhus Universitet.
- Kvale, S. (2000) Interviewsituationen. I: *Interview – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag: 129-147
- Laneth, P. F. (2014) *Moderskab og Mødrehjælp*. København: Kristelig Dagblads forlag A/S
- McDermott, E. and Hilary Graham (2005) Resilient young mothering: Social Inequalities, late modernity and the “problem” of “teenage” motherhood. *Journal of Youth Studies* 8 (1), 59-79
- McKay, A. and Michael Barrett (2010) Trends in teen pregnancy rates from 1996-2006: A comparison of Canada, Sweden, USA and England/Wales. *The Canadian Journal of Human Sexuality* 19 (1): 43-52
- Mødrehjælpen og Komiteen for Sundhedsoplysning(2001) *Et nyt liv – en brugsbog om unge mødre*.
- Mik-Meyer, N. (2005) Omsorgens Herredømme. I: Järvinen, M., Larsen, J.E. og Nils Mortensen (eds.) *”Det magtfulde møde mellem system og klient”*. Århus: Århus Universitetsforlag
- Neiterman, E. (2012) Constructing and deconstructing teen pregnancy as a social problem. *Qualitative Sociology Review* 8 (3): 24-47
- Tjørnhøj-Thomsen, T. (2010) Samværet. Tilblivelser i tid og rum. I: Kirsten Hastrup (ed). *”Ind i Verden. En grundbog i antropologisk metode*. København: Hans Reitzels Forlag: 93-115
- Rodriguez, C. (2008) Beyond Today and Pass Tomorrow: Self-efficacy Among African-American Adolescent Mothers. *Voices. A Publication of the Association for Feminist Anthropology*. Spring 2008, Vol. 8 No. 1: 18-22



Rhodes, J.E. and Davis A.B. (1996) Supportive ties between Nonparent Adults and Urban Adolescent Girls. I: Leadbeater, B.J.R and Way, N. (eds.) *Urban Girls. Resisting Stereotypes, Creating Identities*. New York: New York University Press

Russell, B. (2006) Unstructured and semistructured interviews. I: *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantative approaches*. Lanham: Altamira Press: 210-250

Sandbeck, L. (2012) *De gudsforladtes Gud – kristendom efter postmodernismen*. København: Anis

Silver, L. (2008) The Politics of Regulation: Adolescent Mothers and the Social Context of Resiliency. *Voices. A publication of the Association for Feminist Anthropology*. Spring 2008, Vol.8, No.1: 1 + 9-11

Servicestyrelsen (2011) *Projekt beskrivelse for Familiens Hus*.

<http://www.socialstyrelsen.dk/projekter-og-initiativer/born/unge-modre/familiens-hus>. Downloaded 23 april 2015

Sundhedsstyrelsen (2011) *Forebyg Vuggedød – og undgå skæv hovedfacon og fladt baghoved. Anbefalinger til sundhedspersonale*. København: Sundhedsstyrelsen

UNICEF (2001) *A League table of teenage births in rich nations*. Innocenti Report card no.3. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre